SITTARD-GELEEN 2030, EEN VEERKRACHTIGE STAD

Samen maken we ons sterk voor een gezonde, ondernemende, innovatieve en duurzame stad.

Namens de toekomstambassadeurs en projectteam
Visievorming 2030 Sittard-Geleen

INTRODUCTIE

Voor u ligt de visie met de belangrijkste speerpunten waar de toekomstambassadeurs van Sittard-Geleen de komende jaren werk van willen maken. De toekomstambassadeurs (zie bijlage 1) hebben de inhoud van voorliggend document verzorgd, met ondersteuning van de mensen van het projectteam.

Deze visie is gebaseerd op onderzoek, de uitkomsten van de brede bevraging van de bevolking en heel wat verdiepende sessies en gesprekken met de ambassadeurs zelf.
In september 2020 heeft er in Sittard-Geleen een brede bevraging plaatsgevonden. Daarin stond de vraag centraal: Welke toekomstbeelden leven er bij inwoners, studenten, ondernemers en recreanten in Sittard-Geleen? Op verschillende plekken in Sittard-Geleen hebben we gegraven naar de toekomst. We waanden ons toekomstarcheologen. Een week lang gingen we op expeditie en streken we op verschillende plekken in Sittard-Geleen neer. Op Covid19-proof wijze hebben we honderden mensen gesproken. De beelden in dit rapport getuigen daarvan. Daarnaast heeft er ook een online bevraging plaatsgevonden (zie bijlage 2 voor resultaten) en hebben we dankbaar gebruik kunnen maken van de resultaten van het onderzoek onder jongeren (georganiseerd door Jongk).

Centraal in deze visie staat het concept veerkracht. Veerkracht is een goed onderzocht concept (in de Engelstalige literatuur ‘resilience’ genoemd) dat stimuleert om meerledig naar de kracht en potentie van onze stad te kijken. We hebben het daarom ingezet als raamwerk voor de visie uitwerking.

De visie gaat over het gewenste totaalbeeld van Sittard-Geleen in 2030. Dat beeld kun je niet in één keer realiseren. Vandaar dat we voor de komende jaren speerpunten benoemen. Speerpunten oftewel opgaven waarvan we de komende tien jaar (verder) werk willen gaan maken. Speerpunten waar we als toekomstambassadeurs de schouders onder willen zetten.

Het moge duidelijk zijn dat we in deze visie gaan voor een brede transitie niet enkel op de schaal van Sittard-Geleen, maar ook op de schaal van de (Eu)regio.

Zulke transities kosten tijd, want een nieuw ‘systeemevenwicht’ bereik je pas na een mogelijk wat chaotische, of op zijn minst minder voorspelbare periode. Bovendien zal het nieuwe evenwicht in 2030 niet meteen in totaliteit gerealiseerd zijn, maar zijn we wel goed op weg.

Als toekomstambassadeurs gaan we dan ook op expeditie, samen met de inwoners en ondernemers van Sittard-Geleen. Het doel, de stip aan de horizon hebben we nu voor ogen, de weg ernaartoe verkennen we nog. Het zal een parcours worden van vallen en opstaan, van hindernissen en kansen, maar hoe dan ook een verrijkende reis vol nieuwe ontdekkingen.

Wij wensen jullie alvast een fantastische trip naar 2030!

INHOUDS-OPGAVE

Waar komen we vandaan? 1

p. 4 - 5

Meervoudige waardecreatie als fundament van de visie 2

p. 6 - 7

Ons wenkend perspectief voor Sittard-Geleen 2030 3

p. 8 - 22

Speerpunten 4

p. 23 - 32

Hoe verder? 5

p. 33

Bijlagen

WAAR KOMEN WE VANDAAN?

Voordat we vooruitblikken, blikken we eerst terug. Waar komen we eigenlijk vandaan? We nemen u in sprongen mee in de geschiedenis van Sittard-Geleen. En die geschiedenis gaat ver terug in de tijd.

Zo'n 7.000 jaar geleden ontwikkelden zich op de vruchtbare lössgronden tussen de Maas en de Geleenbeek de eerste dorpen van Nederland. Het waren veelal boerengemeenschappen afkomstig uit Centraal-Europa, de zogenaamde Bandkeramiekers, die zich in kleine nederzettingen vestigden en leefden van de akkerbouw en veeteelt. Om nog onduidelijke redenen verdwenen deze gemeenschappen alweer na 400 jaar. In de duizenden jaren erna, woonden er telkens mensen in onze regio. Na de bronstijd en ijzertijd, is de volgende grote beschaving die in deze regio hier duidelijke en talrijke sporen heeft achtergelaten, die van de Romeinen. Zij streken hier neer omstreeks het begin van onze jaartelling. Opgravingen op verschillende locaties in Sittard-Geleen tonen aan dat de Romeinen het hier best naar hun zin hadden. Hiervan getuigen de vele vondsten uit die tijd. Zij bleven tot ongeveer 400 n. Chr. Daarna, tijdens de vroege middeleeuwen, namen de Franken (met opeenvolgend de Merovingische en Karolingische dynastieën) het heersende stokje over van de Romeinen, met Koning Zwentibold misschien wel als bekendste voorbeeld. Dat heersende stokje zal door de geschiedenis heen nog talloze malen worden doorgegeven en niet elke woonplaats van de gemeente zoals we die nu kennen viel onder dezelfde heersers. Medio en begin 12e eeuw kan men aanstippen als de 'officiële' start van de geschiedkunde van Sittard-Geleen. In 1125 bijvoorbeeld werd Burne als plaatsnaam voor het eerst vermeld, vervolgens in 1148 Glene en in 1157 Siter. Ook andere kerkdorpen die nu deel uitmaken van het huidige Sittard-Geleen kenden hun 'officiële' geboorte in deze periode.

In 1243 kreeg Sittard stadsrechten. Dankzij de strategische ligging langs enkele handelswegen (Oost-West en Noord-Zuid) kon het zich, in tegenstelling tot de andere dorpen in de omgeving, naast veeteelt en akkerbouw ook toeleggen op de handel en andere nijverheid, zoals de lakenindustrie. Sittard ontwikkelde zich door de jaren heen als het centrum voor religie en onderwijs voor de regio en een volwaardige vestingstad. Die vesting zou standhouden tot het rampjaar 1677, toen de Fransen de hele stad inclusief de meeste van haar poorten met de grond gelijk maakten en Sittard een zogenaamde 'open stad' werd. Slechts 68 woningen, twee kloosters, de Grote Kerk en de Sint Michielskerk zijn in dit rampjaar deels of geheel gespaard bleven. De stadswallen werden na de brand gedegradeerd tot wandelpad, de schootsvelden werden deels (volks)tuinen.

Het duurde tot 1839, na de verdeling van Limburg in een Belgische en Nederlandse provincie, dat het gebied definitief tot Nederland zou behoren. De economie ontwikkelde zich met de mijnindustrie als drijvende motor van het geheel. De bevolking nam in omvang toe en het gebied werd beter ontsloten met de komst van spoorwegen en rijkswegen. Want eind negentiende eeuw besloot de toenmalige regering om na te gaan of een staatsexploitatie van kolenmijnen in Limburg wenselijk was om de toenemende vraag naar steenkool op te vangen. In 1915 startte de aanleg van de vierde en tevens grootste Staatsmijn, de Maurits in Lutterade om vervolgens vanaf 1 januari 1926 het zwarte goud te delven. Om al die steenkool af te voeren werd tussen 1925 en 1935 het Julianakanaal aangelegd. Al dat mijnwerk trok arbeiders aan. Om de toestroom van arbeiders op te vangen, werden er nieuwe woonwijken ontwikkeld, zogenaamde 'koloniën' als Lindenheuvel en Sanderbout. Er kwam, naast de mijnen ook een sterke tricotage-industrie tot ontwikkeling én Philips vestigde zich, met de grootste vestiging naast Eindhoven, in Sittard.

In 1965 besloot de toenmalige minister van Economische Zaken, Joop den Uyl om de mijnen te sluiten. DSM richtte zich vervolgens op de petrochemische industrie in Limburg om op die manier de werkloosheid tegen te gaan en zou later uitgroeien en doorontwikkelen tot Chemelot. Ook werd er

de DAF-fabriek (nu VDL NedCar) geopend en het havencomplex aangelegd in Born, en werd de A2 aangelegd die aansluiting kreeg op de A76. In 1982 vond een grote gemeentelijke herindeling plaats om op die manier de bestuurlijke kwaliteit te verbeteren. Born, Grevenbicht en Obbicht-Papenhoven vormden samen Born. Limbricht en Munstergeleen werden toegevoegd aan de nieuwe gemeente Sittard en Geleen kreeg het hele DSM-terrein binnen haar grenzen. Deze indeling hield stand tot 2001. Op 1 januari 2001 fuseerden Born, Geleen en Sittard en zag één nieuwe gemeente het levenslicht: de gemeente Sittard-Geleen bestaande uit de voormalige gemeenten Born, Geleen en Sittard alsmede een beperkte grenscorrectie, waardoor het gehele gebied van Nedcar werd toegevoegd aan die nieuwe gemeente.

Motivatie voor de herindeling is opgenomen in de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel en hebben wij aan de hand van de volgende passage als volgt samengevat;

“Door de samenvoeging ontstaat een centrumgemeente die, naast het bereiken van een zekere efficiëntie doordat voorzieningen en ontwikkelingen in dit gebied integraal gepland kunnen worden, voldoende ruimte heeft voor het ontwikkelingsperspectief voor de komende 25 jaar op het terrein van economische, ruimtelijke en stedelijke ontwikkelingen. Het is de verwachting dat deze nieuwe gemeente voldoende ruimte heeft voor de taakstelling op het vlak van wonen en bedrijvigheid voor de komende langere termijn”.

In bijlage 3 staan meer feiten en cijfers over onze gemeente.

MEERVOUDIGE WAARDECREATIE ALS FUNDAMENT VAN DE VISIE

Met deze visie zetten we volop in op een meervoudige waardecreatie in Sittard-Geleen (en ook daarbuiten). We willen de veerkracht van Sittard-Geleen versterken. Veerkracht is het vermogen van de stad, met haar stakeholders en inwoners om zodanig te reageren op veranderende omstandigheden dat essentiële kenmerken en kwaliteiten hersteld of vernieuwd worden. We gaan voor een stad die niet alleen tegenslagen weet op te vangen, maar ook zodanig op kansen en vernieuwingen weet in te spelen dat ze een toekomstbestendige stad is.

Veerkracht is een concept dat reeds in vele disciplines als 'denkraam' wordt gebruikt. Denk aan de duurzaamheidswetenschappen (veerkracht van ecosystemen), de psychologie (veerkracht van onze mentale gesteldheid) de economie (economische veerkracht van regio's) en de organisatiekunde (institutionele veerkracht van organisaties). Vanwege deze veelzijdige achtergrond is het een zeer bruikbaar integrerend denkraam, een structurerend principe voor onze visie.
We zien Sittard-Geleen als een stad van economische, sociaal-culturele, ecologische en institutionele veerkracht. En die veerkrachten versterken elkaar. Door de veerkracht van Sittard-Geleen te versterken op al deze fronten, creëren we meervoudige waarde, niet in alleen in Sittard-Geleen ook in de regio.

De volgende waarden stellen we in onze visie centraal:

SOCIALE VEERKRACHT

Sociale veerkracht gaat over de veerkracht van mensen, fysiek en mentaal. We gaan op de eerste plaats voor de **positieve gezondheid** van onze inwoners. Positieve gezondheid gaat over het vermogen van mensen om op eigen kracht met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Daarnaast vinden we ook het versterken van de zelf- en samenredzaamheid, inclusiviteit, sociale cohesie, veiligheid, het lerend vermogen, en de betrokkenheid en participatie van onze inwoners belangrijk.

ECONOMISCHE VEERKRACHT

In geval van de economische veerkracht gaat het over de veerkracht van onze economische structuur en bedrijvigheid. We leven in tijden van grote transformaties; onze economie en ook onze industrie verduurzaamt, digitaliseert en vernieuwt. **Innovatie en ondernemerschap** zijn onze huidige sterktes en we zetten dan ook naar de toekomst toe hier volop op in omdat juist deze sterkten onze economie een stuk veerkrachtiger maken. Daarmee zetten we in op brede welvaart, welvaart die niet ten koste gaat van mensen en het milieu. Welvaart niet enkel voor de happy few, maar inclusieve welvaart. Duurzame innovatie en ondernemerschap dus. De bereikbaarheid van onze gemeente is daarbij zeker een belangrijke randvoorwaarde scheppende waarde.

ECOLOGISCHE VEERKRACHT

Deze veerkracht gaat over de veerkracht van ons natuurlijk systeem. Er is veel groen in Sittard-Geleen en in de regio en dat koesteren we. Maar ecologische veerkracht gaat nog een paar stappen verder en gaat vooral over **duurzaamheid.** Duurzaamheid is een paraplu voor heel wat onderliggende belangrijke waarden als biodiversiteit (soortenrijkdom) ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid, schone lucht, water en bodem, stilte (als positieve tegenhanger van hinder) en esthetiek.

INSTITUTIONELE VEERKRACHT

Institutionele veerkracht gaat wat ons betreft over s**amenwerking op verschillende schaalniveaus**; buurten, wijken, kernen, één gemeente Sittard-Geleen, de regio en de Euregio. Een succesvolle samenwerking is een samenwerking die transparant is en waarin je elkaar kunt vertrouwen. Als we **meerledig veerkrachtig** zijn bereiken we het hoogste doel: een **collectieve trots** op Sittard-Geleen!

Juiste ondertitel

Als we inzetten op het versterken van de veerkracht van Sittard-Geleen dan resulteert dit in het volgende wenkende perspectief voor 2030. In 2030 is Sittard-Geleen een veerkrachtige stad, die in balans is, gelegen in een bijzondere, attractieve regio en euregio.

3.1 SOCIALE VEERKRACHT, EEN GEZOND SITTARD-GELEEN

Anno 2030 is door preventief aan de slag te gaan en het gezondheidsbewustzijn te stimuleren van kinds af aan, de mentale en de fysieke gezondheid er behoorlijk op vooruitgegaan. Door in te zetten op beweging en sport, met heel wat voorzieningen gericht op beweging, mentale ontspanning en weerbaarheid, ook in de publieke ruimte, is er gezondheidswinst geboekt. Of je nu jong of oud bent, onze inwoners voelen zich vitaal.

In 2030 is het voor iedereen een vanzelfsprekendheid, groen draagt ook bij aan de gezondheid van mensen. De ruimtelijke inrichting van wijken, publieke plekken, werklocaties en schoolpleinen getuigt daarvan. Ook gezonde voeding is gemeengoed geworden, omdat het volop te verkrijgen is tegen een betaalbare prijs.

Niet alleen scholen, zorginstellingen en de gemeentelijke overheid maar ook bedrijven en in het bijzonder de detailhandel zijn aan de slag gegaan met het stimuleren van bewustzijn op vlak van gezondheid en gezond gedrag van hun mensen en medewerkers. Mensen stappen niet zomaar naar de arts, de specialist of het ziekenhuis. Een goed gesprek met buren en vrienden kan vaak ook weer nieuwe moed geven evenals terugvallen op je eigen kennis en inzicht. Sociale netwerken met knooppunten waar je zorg en hulp kan vinden zijn de toekomst. Deze knooppunten, ontmoetingspunten, zijn multifunctioneel en op een mix van mensen gericht. Dat kan in een bruisende kern zijn, bij een ouderencomplex in een wijk, of in/nabij een school. Een plek waar jongeren stage lopen en met ouderen in contact komen …

Anno 2030 is ons zorgnetwerk nog steeds integraal georganiseerd. Heel wat gezondheidsgerelateerde specialismen werken met elkaar samen, wat de gezondheid van onze inwoners ten goede komt. Door een gezamenlijke en gestructureerde aanpak, niet alleen in Sittard-Geleen maar ook in

de regio, doen we niet enkel aan symptoombestrijding maar pakken we uitdagingen en problemen bij de bron aan, vanaf de zwangerschap als het ware. Zo hebben we in tien jaar tijd een trendbreuk gerealiseerd.

In 2030 zijn de inwoners van Sittard-Geleen bovendien veel redzamer geworden. We spreken in 2030 over samenredzaamheid. Diverse burgerinitiatieven en coaching trajecten hebben dit mede mogelijk gemaakt. Mensen krijgen de kans om zich een leven lang te ontwikkelen en vinden makkelijker werk. Ook is er veel energie gestoken in het vergroten van de digitale geletterdheid zodat men zich goed staande kan houden in dit digitale tijdperk. Sociale weefsels op bijvoorbeeld kern-, buurt- en wijkniveau zijn versterkt waardoor mensen elkaar opvangen en ze niet direct bij een instantie hoeven aan te kloppen. Mensen hebben oog voor elkaar en dus ook voor kwetsbare mensen in onze samenleving. Zij kennen de weg naar hulp en als ze een duwtje in de rug nodig hebben om deze ook daadwerkelijk te gebruiken, is die er ook. Daarbij hebben we zeker oog voor onze kwetsbare jongeren. Anno 2030 wordt er alles in het werk gesteld om jongeren niet door de mazen van het net te laten vallen. Ze worden begeleid naar de bij hen passende opleiding en/ of werkplek. Zo kunnen ze hun steentje bijdragen aan de samenleving, het collectief. Onderwijs is er voor iedereen, het is inclusief.

Er zijn heel wat (nieuwe) banen, in het bijzonder in de circulaire chemie, de verwerking van reststromen en de zorg te vinden. In de reguliere maar ook in de sociale economie zijn er tal van nieuwe werkplekken gecreëerd voor mensen met verschillende profielen. De arbeidsparticipatie is bijgevolg verhoogd. Er zijn genoeg programma's en plekken, zowel formeel als informeel, (op school, bij het bedrijf, op de campus, bij de culturele partners …) waar mensen terecht kunnen om zich een leven lang te kunnen blijven ontwikkelen. Ook hier is er extra aandacht voor de kwetsbaren, denk bijvoorbeeld aan jongeren die anders zonder perspectief door het leven gaan of het verkeerde pad inslaan.
We gaan voor een inclusieve

ANNO 2030

Sef Jansse (21)
Werkzoekend
Limbrichterveld

"Thuis heb ik het niet altijd gemakkelijk gehad. We hadden het niet breed en ik verveelde me als puber nogal. Ja, dan haal je soms wat uit. Ik haalde altijd wel hoge cijfers op school, maar raakte van het pad af door de verkeerde keuzes. Vorig jaar werd ik opgepakt voor vandalisme, en in plaats van een taakstraf kreeg ik de keuze om mee te doen aan het leven-lang-leren traject. Dat heeft mijn leven weer op de rails gezet. Mijn coach heet Inge en ze staat echt voor me klaar. Ze helpt me uit te vinden wat ik wil doen met mijn leven en daagt me uit om nieuwe dingen te proberen. Ik volg nu verschillende cursussen aan de Lifecampus in het centrum van Sittard. Daar leer je 21-century skills zoals samenwerken en jezelf presenteren. Dat is heel leerzaam en ik denk er zelfs aan om weer te gaan studeren. Voordat ik aan dit traject begon dacht ik er aan om naar de Randstad te verhuizen, Rotterdam of iets in die richting. Maar nu wil ik hier eigenlijk niet meer weg, er is zo veel te doen en er zijn veel studies en banen die ik interessant vind. In de techniek zijn veel banen bijvoorbeeld, of misschien word ik wel coach net als Inge. Ik heb echt mijn plek gevonden!"

ANNO 2030

Teun Keizers (82)
Gepensioneerd
Baandert

"Dat er hier nog naar je omgekeken wordt, ja dat vind ik belangrijk. Nadat mijn vrouw vijf jaar geleden overleed is mijn gezondheid snel achteruit gegaan. Lichamelijk, maar ook geestelijk. Ik voelde me vooral heel eenzaam. Mijn kinderen stelden voor om naar een verzorgingstehuis te verhuizen, maar dat zag ik niet zo zitten. Toen stelde de huisarts voor om met een buddy-op-afstand te praten. Sindsdien spreek ik bijna elke dag met Natalia. Nu ben ik weer helemaal de oude. Natalia is een energieke en vrolijke jonge dame en herinnert me eraan om mijn medicijnen te nemen, voldoende te bewegen, en helpt me de juiste zorg te vinden wanneer dat nodig is. Ik ga ook regelmatig naar de welzijns hotspot in Born. Daar kan ik tegenwoordig makkelijk komen omdat er een zelfrijdende bus bij mij op de hoek stopt. Ideaal, dan ga ik ook meteen even langs bij een stel vrienden."

aanpak, met het motto "iedereen doet mee". Er is ook veel aandacht voor mensen met een fysieke of mentale beperking in Sittard-Geleen. Voor hen hebben we oog. Of het nu gaat om participatie op de arbeidsmarkt, op school, in de vrije tijd of het letterlijk bereikbaar maken van het publieke domein en voorzieningen.

De sociale veiligheid was in 2020 een nijpende factor, vooral de ondermijning op geconcentreerde plekken leidde tot grote zorgen en overlast. Door hier bij de bron te beginnen en vooral jongeren die anders een vrij uitzichtloos bestaan zouden leiden weer nieuwe perspectieven te bieden middels interessante werk-leertrajecten en werkplekken, is ook hier het negatieve patroon doorbroken. In 2030 hebben we de georganiseerde misdaad weggedreven door bijvoorbeeld vanuit de ruimtelijke ordening op intelligente wijze andere bestemmingen aan kwetsbare panden te geven of deze te verwijderen.

Anno 2030 hebben we met veel ouderen in onze samenleving te maken. Ook in Sittard-Geleen is er sprake van een groeiende groep senioren. Velen van hen zijn nog een hele periode fit en actief en leveren maar al te graag een bijdrage aan de samenleving. Maar er zijn ook veel ouderen die hulpbehoevend worden en noodgedwongen meer beroep moeten doen op bijvoorbeeld de zorg en een geschikte woonomgeving. Het motto luidt 'zorg zo thuis mogelijk'. Mede dankzij de digitalisering is er anno 2030 heel wat meer mogelijk dan in 2020. Met een innovatieve Maastricht Health Campus in de achtertuin is deze digitalisering snel gemeengoed geworden, zo ook in Sittard-Geleen. Mensen krijgen op afstand advies, begeleiding en zorg. De fysieke zorg vindt uiteraard ook haar weg naar de patiënt. Woningen en woonzorgvoorzieningen bevinden zich niet langer op afgezonderde maar juist op dynamische plekken, waar veel mensen passeren, waar de toegang laagdrempelig is, waar diverse generaties verblijven, denk bijvoorbeeld aan centra van kernen en de stationsomgeving. Dit soort hubs zijn bovendien plekken

waar heel wat functies worden aangeboden waarvan ook andere generaties gretig gebruik maken. Denk aan functiemenging als kinderopvang, schoolprojecten ter plekke, een restaurant voor de hele buurt, studeerplekken en wat al niet meer.

Cultuur en dus ook culturele activiteiten en programmering dragen bij aan de ontwikkeling van mensen in Sittard-Geleen. In 2030 is het cultureel aanbod divers, afgestemd en complementair met het aanbod in de rest van de (Eu)regio. Cultuur stimuleert vooral de verwondering van jong en oud en is bovendien niet alleen te genieten in de schouwburg en op andere podia. Deze drempel is voor velen nog hoog. Cultuur komt dan ook naar je toe en ontdek je ook via diverse verrassende opstellingen in de publieke ruimte. Cultuureducatie vindt van jongs af aan plaats. Evenementen versterken de beleving in de centra. Gekende feesten in een nieuw jasje blijft grote, maar ook diverse groepen van mensen trekken. Tegelijkertijd is er ook ingespeeld op nieuwe doelgroepen. Daarnaast staat Sittard-Geleen bekend om zijn cultuuragenda op het snijvlak van jongeren en duurzaamheid. In verschillende kernen is er geregeld iets te doen. Het versterkt de levendigheid buiten de centra en maakt cultuur ook meer inclusief voor inwoners. Het cultuuraanbod is niet per definitie op een specifieke doelgroep gericht, maar juist intergenerationeel van karakter. We genieten er tegelijk allemaal van.

Gelet op de economische ambities in deze gemeente, worden mensen van buiten de regio, waaronder een flink aantal kenniswerkers (met hun gezinnen) aangetrokken om zich hier of in de directe omgeving te vestigen. De regio en Sittard-Geleen staan bij mensen uit hoog dynamisch verstedelijkt gebied bekend als een regio van het goede leven, van genieten, groen en landschappelijke kwaliteit, van rust, bezinning, een plek waar werk met onthaasting goed te combineren valt met interessante werkgelegenheid en een internationale euregionale ligging en goede verbindingen. Waar de stad voor staat ervaar je op straat. Je ziet bijvoorbeeld de innovatie uit het bedrijfsleven in het

ANNO 2030

Amir (68)
Annelies Alaoui (72)
Gepensioneerd Born

"De nieuwe welzijns hotspot in Born is best wel uniek vinden wij. Jaren geleden vond je hier een basisschool, maar nadat het pand heel lang leeg stond hebben ze hier de welzijns hotspot gemaakt. Het is een soort markthal, maar dan voor zorg en welzijn. Op de begane grond zijn allerhande zorgaanbieders gevestigd, een fysiotherapeut en een huisarts maar ook een lifecoach, kinderopvang, sportzaal en studieruimtes. Er lopen hier dus ook veel jongeren rond, dat is heel gezellig. En op de bovenverdieping zijn zelfstandige zorgwoningen gemaakt. Daar wonen we nu sinds een jaar of drie hartstikke naar ons zin en we zouden het iedereen aanraden! We gaan ook regelmatig naar de buurthuiskamer om de hoek of naar de Lifecampus in het centrum. Er is genoeg te beleven voor senioren zoals wij. Die bedrijvigheid houdt ons vitaal."

straatbeeld (onder meer het gebruik van duurzame materialen) en de publieke ruimte verleidt om te bewegen en mensen te ontmoeten in het groen.

Anno 20230 wordt die aantrekkingskracht van Sitttard-Geleen extra in de verf gezet door aantrekkelijke woningen en woonomgevingen, een kwaliteitsvol onderwijsaanbod alsook een aantrekkelijke (meertalige en multi-) culturele agenda. Ook in de woonmilieus zien we nieuwe woonconcepten, het gebruik van circulaire materialen, in aantrekkelijke prijsklassen. Bovenop het bestaande aanbod zijn nieuwe en innovatieve woon- en leefmilieus ontwikkeld voor bèta (kennis) werkers, voor studenten en mensen die voor korte tijd naar de regio komen en waarvan velen werken in de circular hub. Het aanbod is divers en ook voor jonge mensen aantrekkelijk. In Sittard-Geleen kun je bovendien zowel stedelijk als landelijk wonen.

Wat het vergroten van de sociale veerkracht betreft, kun je niet vroeg genoeg starten. Dat begint al in de kinderopvang en volgt nadien de levensfasen van de inwoners. We volgen de ‘cirkel van het leven’. Van kinds af aan wordt geïnvesteerd in positieve gezondheid, oftewel in een gezond leven, in duurzaamheidsbewustzijn, zelfredzaamheid en de zin en capaciteiten om je een leven lang te kunnen en willen ontwikkelen. Veerkracht betekent ook dat je in staat bent tegenslag in het leven op te vangen en nieuwe kansen te benutten.

ANNO 2030

Kristoff Becker (46)
Materiaalwetenschapper
Geleen Centrum

“Sittard-Geleen is wat mij betreft uniek door de combinatie van innovatie en groen. Ik woon in de Kemperkoul, vlak naast de grens. Daar heb je nog de ruimte om lekker rustig te leven. Als je van natuur houdt zit je hier echt op de juiste plek. Zelf ben ik fanatiek mountainbiker en wandelaar en en kom in het Heuvelland en de Ardennen volop aan mijn trekken. En aan de andere kant heb je de dynamiek van de innovatieve industrie. Tijdens mijn studie Materiaalwetenschappen in Aachen heb ik stage gelopen bij de Chemelot Circular Hub, en sindsdien ben ik daar blijven werken. Dat is inmiddels alweer acht jaar geleden. Nu ben ik bezig met het uitbreiden van het Material Lab in het Innovation Center in Geleen. Daar worden nieuwe bioplastics ontwikkeld en er wordt onderzoek gedaan naar het hergebruiken van lokale reststromen. Het is ook meteen een kenniscentrum waar mensen gewoon binnen kunnen lopen om te zien waar de industrie nou eigenlijk mee bezig is. De combinatie van een rustig leven in het groen en de dynamiek van het Innovation Center vind je niet zo makkelijk. Er zijn hier de afgelopen jaren dan ook veel collega’s en mensen zoals ik komen wonen. Wat ik ook bijzonder vind is de goede aansluiting met het openbaar vervoer over de grens. Binnen no-time sta je in Aachen, en daardoor kan ik bijna wekelijks op bezoek bij mijn familie en vrienden.”

3.2 ECONOMISCHE VEERKRACHT, EEN ONDERNEMEND EN INNOVATIEF SITTARD-GELEEN

De positieve doorbraken op sociaal vlak zijn mede mogelijk gemaakt door een verdere duurzame transformatie van onze economische structuur in Sittard-Geleen en de regio. Die heeft voor een brede welvaart gezorgd, niet voor enkelen maar de gehele bevolking. Van oudsher staat de gemeente vooral bekend om haar economische activiteit op het vlak van chemie. Door te blijven innoveren en te verduurzamen zijn onder meer het chemiecluster en aanverwante bedrijvigheid in Sittard-Geleen in staat gebleken een sterke duurzame competitieve speler op de wereldkaart te blijven. Bovendien hebben we met deze duurzame transitie winst geboekt op vlak van lucht-, bodem-, en waterkwaliteit en het vermijden van hinder door er meer rust en ruimtelijke kwaliteit voor terug te geven.

Grondstoffenschaarste heeft mede aanleiding gegeven om materiaal-, energie- en waterkringlopen op regionale schaal te sluiten. In de context van het Europa van sterke regio's was dat ook een evidente keuze. Anno 2030 is Sittard-Geleen de hotspot als het gaat over materialen en de oplossingen van morgen. Dankzij een unieke combinatie van een duurzame chemie en innovatiekracht van de Campus is Sittard-Geleen in staat nieuwe grondstoffen, materialen, verpakkingen voor biomedische, agri-gerichte en mobiliteitstoepassingen te ontwerpen en te produceren. Daarnaast heeft zij unieke kennis en kunde in huis als het gaat om de ontwikkeling van nieuwe technieken om in 2050 circulair, 100% veilig, 100% schoon en zonder CO2-uitstoot te kunnen produceren. Sittard-Geleen neemt een complementaire positie in op vlak van materiaaltechnologie ten opzichte van toptechnologiecentra in Eindhoven en Aken. Het bruist van de innovatie en het ondernemerschap in onze gemeente en niet alleen in de chemie, en de aanverwante bedrijvigheid maar ook in het MKB dat mee helpt de materiaal/energie/waterkringlopen te sluiten. Deze bedrijven gebruiken niet alleen de nieuwe technologie maar ontwikkelen ze zelf ook. Nieuwe businessmodellen worden ontwikkeld die goed kaderen

in de circulaire economie en samenleving. Denk aan het leasen en lenen van heel wat producten en gebruiksgoederen. En zo komt die circulariteit en innovatie plots heel dicht bij inwoners. Zij leveren ook een bijdrage door zelf bewuster met materialen om te gaan en duurzamer te leven.

Naast bovengenoemde economische spelers zijn er natuurlijk ook nog heel wat andere spelers (denk aan horeca, detailhandel, etc) die evenzeer een belangrijke plek vervullen in Sittard-Geleen in 2030. Deze ondernemers zien kansen voor nieuw ondernemerschap en liften mee op de ontwikkelingen die zich de afgelopen tien jaar manifesteerden (denk aan de toename van vergrijzing en de noden en behoeften die daar uit voortkomen, de verduurzaming van de economie, de belevingseconomie in het cultuurhistorisch hart, het digitale warenhuis van de stad, het innovatiehart in Geleen).

Sittard-Geleen brengt continu innovatie en ondernemerschap en educatie bij elkaar. Dankzij een ingeburgerde op co-creatie, lab-gerichte werking, vinden innovatieve mensen elkaar en werken zij samen aan de oplossingen voor morgen en vergroten zij daarmee ook de kwaliteit van leven van onze eigen inwoners.

In 2030 is er een goede afstemming met de bedrijvigheid en het ondernemerschap in Sittard-Geleen en het onderwijslandschap gerealiseerd. Deze sluiten perfect op elkaar aan in nauwe afstemming met het omringende (eu)regionale onderwijslandschap. Kinderen, jongeren en ouderen worden gecoacht en onderwezen in de circulaire economie, in de chemie van materialen, en aanverwante takken van sport. Uiteraard zijn er veel beta-profielen op verschillende niveaus nodig, maar ook mensen die kennis en kunde in huis hebben op vlak van de digitalisering van de circulaire economie, de nieuwe maakindustrie, de verduurzaming van het gedrag van mensen etc.

In 2030 is er volop samenwerking binnen de hele onderwijskolom: primair onderwijs loopt naadloos over in voortgezet onderwijs,

ANNO 2030

Vera van Vliet (26)
Giovanni Giallo (29)
Aankomende ouders
Rotterdam

"Wij vinden Sittard-Geleen een hele unieke plek omdat het een van de weinige steden in Nederland is waar je nog ruim, groen en duurzaam kan wonen voor een betaalbare prijs. Met onze eerste op komst zouden we het leven in de stad graag inruilen voor een gezonder leven, en zouden we graag een huis kopen. We zijn best gehecht geraakt aan de dynamiek van de stad, maar we denken dat we in Sittard-Geleen niks tekort zullen komen. We komen hier nu al vrij regelmatig om evenementen te bezoeken, leuke dingen te doen of gewoon even te ontkomen aan de hectiek van de stad. Bovendien zit je in een oogwenk over de grens om de buurlanden te verkennen. We hebben een aantal woningen in Sittard-Geleen bezichtigd en waren erg onder de indruk van het oog voor duurzaamheid en klimaatbestendigheid in de woningbouw. De woning die we op het oog hebben is gebouwd met duurzame materialen van lokale herkomst en wordt verwarmd door het lokale warmtenet en staat in een natuur-inclusieve wijk."

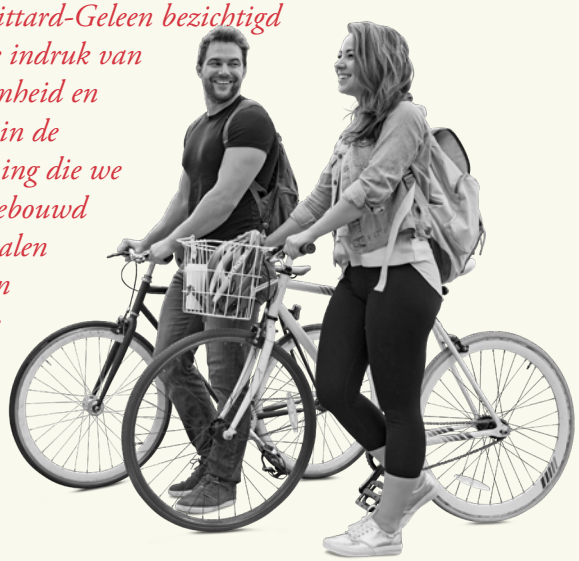

ANNO 2030

Gerrit Jacobs (34)
Huisvader
Limbricht

"Wat ik zo leuk vind aan Sittard-Geleen is het gevoel dat de stad één grote huiskamer is. Het is hier gezellig en mensen gaan goed met elkaar om, los van leeftijd of afkomst. Ik kom zelf uit Eindhoven, en daar is het natuurlijk ook wel gezellig maar op een andere manier. Hier is de samenleving bourgondisch en het voelt allemaal wat internationaler aan, en dat trekt mij aan. Bij ons thuis is mijn vrouw de kostwinner en daardoor kan ik me inzetten voor de wijk. Ik ben medevoorzitter van de buurthuiskamer bij ons op de hoek, en geef daar ook workshops in cyberveilig- en vaardigheid. Daar doen veel senioren aan mee, maar ook de vrienden van mijn zoon van acht. Die combinatie is echt lachen, en daar doe ik het voor."

voortgezet onderwijs zoekt steeds nauwere samenwerking op met het vervolgonderwijs. Tussen het MBO, hogescholen en universiteiten wordt ook steeds nauwer samengewerkt. De samenwerking uit zich op zeer ondernemende en innovatieve wijzen, via nieuwe interfaces als clubhuis-achtige constructies op scholen. Tegen 2030 is ook de Universiteit Maastricht beter uitgerust als het gaat om opleidingen die afgestemd zijn op de regionale economie en haar topsectoren. Daarnaast zijn ook de banden met de universiteiten en hogescholen in Aken, Hasselt, Genk en Luik aangesterkt. Ook hier vinden we opleidingen en kennis op maat van de economische ambities van Sittard-Geleen.

Bovendien zijn er genoeg opleidingen voor een heel leven lang ontwikkelen. Dit is ook nodig want de innovatie gaat snel en je moet ook leren bijbenen. In Sittard-Geleen word je al van jongs af aan wegwijs gemaakt in duurzaamheid en circulariteit en wordt ook de liefde voor innovatie en een technischere opleiding (STEM-onderwijs) er met de paplepel ingegoten.
Sittard-Geleen heeft in 2030 - ook voor buitenstaanders - een duidelijke economische identiteit. Hier maken we op innovatieve wijze de materialen van morgen, zijnde perfect ingebed in een euregionaal onderwijs- en kennislandschap. Ook andere sectoren liften op deze duurzame drive mee. Verduurzaming en regionale ketens zijn ook aan de orde van de dag in de landbouwsector, de woningbouw, de mobiliteit, de zorgsector…

Wat die laatste betreft, zien we de afgelopen tien jaar dat de vergrijzing sterk is toegenomen en dankzij een adaptief en vooruitstrevend zorglandschap waarin zelfredzaamheid de rode draad vormt, goed is opgevangen. Ook voor de ouderen is er sprake van een verhoogde kwaliteit van leven. De zorgeconomie is een speler geworden waar je u tegen zegt, overigens niet alleen voor de ouderen, voor allen. Dus niet alleen in het chemiecluster ook in de zorg is er sprake van verduurzaming en innovatie.

We hebben de aflopen tien jaar heel wat veranderingen op vlak van mobiliteit op ons af zien komen. Transport is intelligenter, autonomer en duurzamer geworden (denk bijvoorbeeld aan electrificatie). Mobiliteit wordt anno 2030 gezien als een dienstverlening: mensen maken meer gebruik van transport, ook als het over transport per auto gaat. Een aardig deel van de samenleving bezit geen auto meer maar deelt, least of huurt deze en geniet daarbij van dienstverlening, zoals het onderhoud. Op deze veranderingen speelt de automotive sector toekomstbestendig in. Er vindt veel innovatie plaats in bijvoorbeeld het productieproces zelf (denk aan vernieuwing in de robotica, het gebruik van artificiële intelligentie, het gebruik van nieuwe duurzame materialen etc), in de productieketen zelf, en op vlak van de business modellen van de automotive industrie in totaliteit. In geval van ons cluster zien we dat deze goed ingebed is in het kennis- en onderwijslandschap in de euregio en intensief samenwerkt met materiaal spelers zoals Chemelot.

Ook Sittard-Geleen weet in 2030 mee te liften op de toeristische en recreatieve kracht van de omliggende regio en de euregio. Een cultuurhistorisch hart, gelegen in het groen, en ecologisch verbonden met een groot euregionaal park, een aantal nieuwe voorzieningen, exclusieve zaken in het belevingscentrum, een aantrekkelijke cultuuragenda en een soort van innovatie district waar van alles te doen is, maakt Sittard-Geleen voor haar eigen inwoners en mensen van buiten Sittard-Geleen een prettige plek om te vertoeven. De aantrekkingskracht is groot voor een brede waaier aan inwoners en bezoekers: wandelaars, fietsers, verblijfsgasten, inwoners van de (Eu)regio, authentieke shoppers, zakelijke gasten en mensen die op zoek zijn naar een stukje bezinning (gelet op het religieus verleden van Sittard). Bovendien versterkt dit aanbod de aantrekkingskracht van de gemeente voor mensen van elders die overwegen om zich te huisvesten in de regio.

Ooit lag Sittard-Geleen, om preciezer te zijn rond 800 na

ANNO 2030

Alexandre (69)
Joséphine Boulanger (66)
Duurzame dagjesmensen
Namur, België

"Tijdens een fietstocht door Sittard-Geleen lijk je haast door de tijd te reizen. Wij begonnen onze dag met een wandeling door het historische hart van Sittard. We hebben daar genoten van de prachtige historische panden, geheime tuinen en mooie stadsparken. Daarna hebben we de fiets gepakt en zijn we over de fietssnelweg naar het centrum van Geleen gefietst. Dat was een hele unieke ervaring, er wordt namelijk energie opgewekt als je over de snelweg fietst, en daarmee wordt het hele fietspad 's avonds verlicht. Zeer innovatief! En dat is ook te zeggen over het Innovation District in Geleen Centrum. We hebben een kijkje genomen in het Material Lab en hebben daar uitgebreid uitleg ontvangen over de duurzame industrie in de regio. Fascinerend! Maar ook de kleinere kernen van de stad zijn het bezoeken waard. Zo hebben we een rustgevende pauze genomen in het stiltepark langs de Geleenbeek en hebben we genoten van een heerlijk diner in de pluktuin in het Limbrichterbos, een van de vele culinaire hotspots in de gemeente."

ANNO 2030

Eva Houben (52)
Captain of Industry,
Chemelot
Oud Geleen

"Sittard-Geleen en de regio er omheen barst van de potentiële verbindingen! Als kartrekker van de Circualar Hub zet ik me in voor het benutten van kansen om zowel Sittard-Geleen als de regio te laten profiteren van de duurzame transitie die we als bedrijf doorgaan. Zo werken we hard samen met spelers in de regio om nieuwe innovaties toe te passen, bijvoorbeeld binnen de automobielindustrie, kunststofverwerking en de biomedische industrie. We leveren zowel aan bedrijven binnen Nederland en de Euregio, als daar buiten. Daarnaast werken we ook aan de verbinding met inwoners. Sinds een paar jaar hebben we ons activeringsplan aardig opgevoerd en zijn er verschillende initiatieven van de grond gekomen. Zo is er een App ontwikkeld waarmee er 24/7 gecommuniceerd wordt over eventuele overlast, en kunnen inwoners nu terecht bij het kenniscentrum in het Innovation Center in het centrum van Geleen om te leren over de toepassingen van de materialen die we ontwikkelen. Ook sponsoren we sinds kort het openbare Fablab met gerecycled filament voor de 3D printers."

Christus, in de tijd van Karel de Grote, nabij de hoofdstad van Europa. Anno 2030 zijn we opnieuw een belangrijk centrum in de euregio, dankzij de goede ontsluiting binnen de gemeente zelf (bijvoorbeeld van centra naar campus en vice versa) maar ook in de regio en euregio: je bent in een zucht in Maastricht, Aken, Hasselt, Luik en Eindhoven. In een stedelijke agglomeratie met zo'n vier miljoen inwoners, vind je vijf universiteiten, zeven high tech campussen, drie academische ziekenhuizen, twee vliegvelden, grote inlandterminals en twee TGV-stations. En we zijn een heel belangrijk logistiek centrum voor goederentransport in Europa (over weg, spoor, water, onder de grond en op een steenworp via de lucht). We vormen samen met onze buren een booming en innovatieve regio, één van de toppers van Europa. Die samenwerkingen zoeken we gericht en op complementaire wijze op. Ter illustratie, de kennis inzake gezondheid halen we in Maastricht en de kennis op vlak van digitalisering in Heerlen.
Anno 2030 zijn we nog steeds een belangrijk logistiek knooppunt: andere grondstoffen, energiestromen, mensen op verplaatsing uit alle denkbare windrichtingen geven ook weer een nieuwe impuls aan ons logistiek knooppunt, boven en onder de grond.

In 2030 zijn we aardig op stoom met de transitie naar een duurzame, circulaire economie die met name gestoeld is op de nieuwe maakindustrie. Deze economische structuur is veerkrachtig, is opgewassen tegen onverwachte wendingen (of het nu een pandemie of cyber attack betreft), kan de grondstoffenschaarste aan en zorgt voor brede welvaart (welvaart voor allen). Dankzij de economische ontwikkeling worden mensen van buitenaf aangetrokken die weer nieuwe dynamiek met zich meenemen en daarmee ook de sociale veerkracht van Sittard-Geleen kunnen versterken. Deze economische transitie draagt bovendien bij aan de verdere verduurzaming van onze gemeente.

3.3 ECOLOGISCHE VEERKRACHT, EEN DUURZAAM SITTARD-GELEEN

Dankzij heel wat groene en blauwe structuren en verbindingen op de schaal van Sittard-Geleen maar ook de euregio, is er sprake van een grote biodiversiteit (soortenrijkdom), klimaatbestendigheid (wateroverlast en hittestress) en ruimtelijke kwaliteit. Dit groene weefsel is ook doorgetrokken in de bebouwde omgeving. Het zogeheten natuurinclusief bouwen en inrichten zorgt ervoor dat we groene gevels, daken en zeer divers groen in de publieke ruimte aantreffen. Groen heeft immers heel wat functies: het versterkt de biodiversiteit, de ruimtelijke kwaliteit, het vergroot de kwaliteit van leven en versterkt de mentale en fysieke gezondheid van mensen, het is een economische drager (denk aan recreatie) en het versterkt het imago van de gemeente. Groen zien we dan ook niet alleen in het buitengebied maar ook in de bebouwde omgeving, inclusief op kantoorlocaties en bedrijventerreinen. Daar waar ruimte vrijkomt is een groene invulling zeker een welkome invulling.

Groen versterkt bovendien ook de klimaatbestendigheid van Sittard-Geleen. In 2030 hebben we heel wat bereikt op dit vlak. Dankzij bronmaatregelen met name in ons industriële cluster (zie de verduurzaming in het kader van de versterking van de economische veerkracht), maar ook in de bebouwde omgeving hebben we al aardig wat resultaat geboekt. Dankzij onze natuurinclusieve inrichting, hebben we ook op vlak van adaptatie successen geboekt; stevige buien en hittestress worden opgevangen door heel wat groene buffers.

We dragen anno 2030 ook vanuit Sittard-Geleen ons steentje bij aan de energietransitie en zijn volop bezig met de overschakeling op duurzame energiebronnen. Middels de industriële restwarmte van ons chemiecluster kunnen we heel wat woningen en bedrijfspanden verwarmen. Ook het gedrag van mensen - mede dankzij voordelige duurzame alternatieven - en de gebouwde omgeving zelf, zijn een stuk duurzamer geworden.

Door in te zetten op een duurzame transformatie van onder meer de economie, onze mobiliteit, onze woningvoorraad, ons gedrag, nemen de ecologische ruimtelijke kwaliteiten van onze leefomgeving en de klimaatbestendigheid en de kwaliteit van bodem, water en lucht toe. Dit komt de ecologische veerkracht van Sittard-Geleen en de regio ten goede.

ANNO 2030

Loes Verbeek (25)
Circulair Ontwerper
Sittard-Centrum

"Ik ben opgeleid tot Circulair Ontwerper en hou me dus graag bezig met het ontwerpen van circulaire (recyclebare) producten. Ik ben opgegroeid in Amsterdam, en daar is op zich best veel te doen op het gebied van duurzaamheid. Maar toen ik op een online platform voor circulaire ondernemers las, hoe veel er in Sittard-Geleen wel niet gaande is op het gebied van duurzaamheid en nieuwe materialen, kwam ik erachter dat je hier pas echt dé hotspot van de circulaire economie in Nederland vindt! En misschien zelfs wel van Europa, gezien het grote bereik van de Circular Hub. Er liggen hier dus zo veel kansen voor het oprapen, en naast de vele reststromen waarmee ik kan werken, is hier ook het duurzaamheidsbesef van de mensen al aardig op niveau. Dat is heel bijzonder en totaal niet vergelijkbaar met Amsterdam. Daarom besloot ik hier heen te verhuizen en met Anneke een bedrijf op te starten."

Anneke Smeets (62)
Leerkracht basisonderwijs
Obbicht

"Ons bedrijfje heet CircuLeer en we bestaan nu alweer bijna drie jaar. Het gaat heel goed! Ik ben zelf ruim 30 jaar basisschool leerkracht geweest en ben daarnaast enthousiast lid van de pluktuinvereniging bij mij in de buurt. Toen Loes voorstelde om samen een bedrijf te starten in Sittard-Geleen dacht ik 'ja natuurlijk, waar anders?' Dit is echt de plek waar je duurzaam kunt leven én werken. Al die kansen maken Sittard-Geleen uniek. Wij geven workshops en gastlessen aan scholen, bedrijven en particuliaeren en merken dat er steeds meer vraag naar is. Onze community is nog steeds aan het groeien!"

3.4 INSTITUTIONELE VEERKRACHT, SAMEN AAN DE SLAG

Het wenkend perspectief dat tot nu toe is geschetst is anno 2030 tot stand gekomen door …. heel nauw en intens samen te werken in allerlei verbanden op allerlei schaalniveaus.

Anno 2030 is Sittard-Geleen één samenhangende gemeente geworden waar constructief wordt samengewerkt. We vormen één gemeenschap, met energie. De overheid staat niet alleen voor deze opgave. De samenleving wordt vormgegeven door een breed netwerk van mensen, ook wel toekomstambassadeurs genoemd, uit het bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, het onderwijs, inwonernetwerken, en de gemeentelijke organisatie. Zij hebben in 2020 de krachten gebundeld en samen de schouders onder de toekomst van Sittard-Geleen gezet. Ieder neemt zijn/haar verantwoordelijkheid.

Anno 2030 bereiken we een positieve gezondheid, meer zelfredzaamheid van mensen, een warm sociaal weefsel, een leven lang ontwikkelen, door wijken en buurten en kernen als vertrekpunt te nemen. Want op dit niveau komen vraagstukken samen en moeten oplossingen gevonden worden. Bij een wijkgerichte aanpak wordt er integraal en multidisciplinair samengewerkt om te stimuleren dat de leefbaarheid in een wijk, buurt of kern verbetert. Op de schaal van de wijken en buurten zien we ook veel inwonerinitiatief ontstaan waardoor sociale weefsels versterkt worden. Inwoners krijgen meer ruimte en ondersteuning om zelf initiatief te nemen en dingen te realiseren.

De medewerkers van de gemeente staan middenin de samenleving. Zij zijn ‘mogelijkmakers’ geworden. Zij werken nauw samen met andere organisaties in de samenleving, om samen voorliggende visie waar te maken. Zij doen niet alles zelf. Ze zijn in hoofdzaak bezig met de uitvoering van hun kerntaken, maar katalyseren en faciliteren daarnaast vooral de energie en het initiatief uit de samenleving. Co-creatie is een tweede natuur geworden: een vraagstuk wordt niet achter een tekentafel uitgedacht en van oplossingen voorzien, maar mensen en organisaties die het vraagstuk aangaat denken mee en werken samen aan de uitvoering. Waar sprake is van een innovatie, zal het inmiddels ingeburgerd instrument experimenteerzone ingezet worden.

Om op alle fronten de veerkracht van Sittard-Geleen te versterken is naast een gemeentelijke en wijk/buurt/kerngerichte samenwerking ook een euregionale en regionale samenwerking een absolute must. Of het nu gaat om het samen bestrijden van de criminaliteit, het cultuuraanbod afstemmen, materiaalkringlopen sluiten, onderwijsaanbod afstemmen, kennis integreren, ecologische verbindingen versterken, we creëren win-win situaties door de handen ineen te slaan. Op het vlak van wet- en regelgeving zijn heel wat grenzen geslecht die voorheen mensen en organisaties al te vaak in de weg stonden.

Meer samenwerken, één gemeente vormen, met nieuwe samenwerkingsverbanden op allerlei schaalniveaus, met zelfredzaam actief burgerschap heeft anno 2030 de institutionele veerkracht van onze gemeente versterkt. In 2030 is men trots op Sittard-Geleen en draagt men deze trots ook collectief uit. Het is een samenhangende gemeente met alle voordelen van een middelgrote stad zonder de nadelen ervan.

ANNO 2030

Mireia Gómez (26)
Stadsdeelmanager Lindenheuvel,
gemeente Sittard-Geleen
Lindenheuvel

"Dat is zonder twijfel de veerkracht en flexibiliteit van de gemeente en haar inwoners. Dat zie je denk ik pas echt goed als je kijkt naar hoe veel er hier veranderd is de afgelopen tien jaar. Lindenheuvel is daar een goed voorbeeld van. Hier was destijds best veel spanning, het was soms onveilig op straat en er waren problemen met straatvuil. Nu is Lindenheuvel een van de leukste wijken van de stad, en ik kan het weten want ik woon én werk hier met veel plezier! Als stadsdeelmanager sta ik niet alleen in de wijk, maar ben ik ook erg actief in het Stadslab. Dit is een proeftuin waar samen met inwoners en andere betrokkenen nagedacht wordt over oplossingen voor problemen in de wijk. Een aantal jaar geleden heb ik samen met een heel divers team invulling gegeven aan een leegstaand pand op de bloemenmarkt. We hebben er uiteindelijk een cultuurkeuken van gemaakt, waar kookworkshops en wijkdiners georganiseerd worden voor en door wijkbewoners. Dat is nu een groot succes! Allereerst omdat het verschillende culturen, nieuwkomers, doorwinterde buurtbewoners samen brengt. Maar ik merk ook dat mensen zich echt gehoord voelen door dit soort initiatieven, en daardoor heel gemotiveerd zijn om er samen iets moois van te maken. Dat vind ik heel bijzonder."

3.4 TOT SLOT, WAT ZIEN WE DAN VOOR ONS IN 2030?

We zien in 2030 vooral de complementaire kracht van de verscheidenheid van Sittard-Geleen. Niet elk stadsdeel heeft eigen identieke voorzieningen.
Sittard-Geleen is één geheel met goed transport voor allen, binnen de gemeente- en buiten de gemeentegrenzen verbonden met de euregio; dus alle diverse voorzieningen binnen handbereik. Met één bruisend cultuurhistorisch hart, hotspot voor de toerist met een verrassend belevingscentrum (met winkels en boutiques 2.0), met een grote huiskamer waarbinnen heel wat functies voor de samenleving samenkomen, waar ook 'mogelijkmakers' te vinden zijn, die in gesprek gaan met de inwoners en ondernemers van Sittard-Geleen.

Het Innovation district in hartje Geleen is nauw verbonden met onder meer alle innovatie bij Chemelot, de zorgsector en het onderwijs. Ze is ruimtelijk en functioneel een verlengstuk van de Chemelot site, met aantrekkelijke woningen voor starters in haar centrum, met originele horeca en werkvoorzieningen, makerspaces, verbonden met goede fiets- en wandelverbindingen. Onder andere de tentakels van de Campus van Chemelot laten hartje Geleen sprankelen. Geleen centrum heeft een jonge uitstraling.

Daarnaast is er een prachtig buitengebied om rustig te wonen, maar ook te bewegen, te genieten van de natuur, de boer te bezoeken en lokaal voedsel in te slaan.

De ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub in combinatie met de toenemende vraag naar personeel in de zorg en de vergrijzing (en daardoor ook kleiner wordende beroepsbevolking), heeft aanzienlijk wat mensen van buiten naar de regio getrokken. Sittard-Geleen heeft de afgelopen jaren stevig ingezet op kansenlocaties om die ontwikkeling te kunnen faciliteren.

SPEERPUNTEN

De visie ligt binnen handbereik, maar zal niet vanzelf gerealiseerd worden. We willen de visie tot leven wekken. We kunnen niet alles tegelijk aanpakken, focus is gewenst en keuzes moeten gemaakt worden.

Als toekomstambassadeurs willen we werk maken van de speerpunten die vooral inzetten op het versterken van de meerledige veerkracht van Sittard-Geleen: de sociale, economische, ecologische en institutionele veerkracht van onze gemeente. Daarbij zetten we in het bijzonder in op gezondheid bevorderen, innovatie en ondernemerschap en verduurzaming. Dat doen we samen, zijnde één gemeenschap in nauwe samenwerking met de regio op weg naar een veerkrachtig Sittard-Geleen.

Deze speerpunten moeten nog vertaald worden naar concrete ambities en ontwikkelpaden met concrete acties. Er gebeurt al van alles dat een bijdrage levert aan de beoogde waardecreatie. Dus we beginnen zeker niet bij nul.

SPEERPUNT 1 NAAR EEN POSITIEVE GEZONDHEID(SBELEVING)

Anno 2021

Sittard-Geleen scoort in de brede welvaartsmonitor aanzienlijk slechter dan in de rest van Nederland op het gebied van gezondheid, bewegen, levensverwachting, maar ook de gezondheidsbeleving. Ter illustratie, de gemiddelde levensverwachting van de inwoners is 80,5 jaar, en dat gemiddelde ligt ruim onder het landelijk gemiddelde. Uit de brede welvaartsmonitor blijkt ook dat Sittard-Geleen slecht scoort op de beoordeling van de eigen gezondheid. Blijkbaar vindt 44% van de mensen dat ze niet genoeg beweegt. Deze slechte gezondheidstoestand van de inwoners vertaalt zich in hoge zorgkosten, lagere levensverwachting, onderwijsachterstand en lagere arbeidsparticipatie.

Gezondheid gaat ook over de mentale gezondheid. Ook hier zijn zorgen anno 2021. Volgens de brede welvaartsmonitor hebben de inwoners een lager dan gemiddeld vertrouwen in andere mensen, die niet tot hun directe kring behoren. En 12% van de bevolking geeft aan zich eenzaam te voelen, wat 2% boven het nationale gemiddelde ligt.

Als relatief dichtbevolkte regio, met vele bedrijventerreinen, een levendig industriegebied en dicht mobiliteitsnetwerk, en vanuit milieu oogpunt gezien ongunstig gelegen ten opzichte van bijvoorbeeld het Ruhrgebied en de Luikse bekken, mag het niet verrassen dat de parameters op vlak van luchtkwaliteit (stikstof, fijn stof…), hittestress, geluidsbelasting en lichtbelasting niet al te groen kleuren. Een en ander verdient aandacht vanuit gezondheidsperspectief.

De (dubbele) vergrijzing zet stevig door en leidt tot een grotere zorgvraag en ook meer woningen, op maat van de noden en behoeften van de oudere bevolking. Een vraag die niet alleen met extra personeel kan worden opgelost. Dit vraagt inzet en facilitering van zorginnovatie om de kwaliteit en de kosten van de zorg ook in de toekomst beheersbaar te maken.

Ook laat de zelfredzaamheid van mensen te wensen over, mensen stappen erg gemakkelijk naar een hulpverlener of specialist. Ongeveer 1/8 deel van onze jeugd doet een beroep op hulpverlening. Ook bij hen is nog een wereld te winnen wat betreft sterker in hun schoenen staan en meer perspectief voor en met hen in te kleuren. Daarentegen mag wel gezegd worden dat de zorgvoorzieningen rijk vertegenwoordigd zijn in Sittard-Geleen. Met Zuyderland op haar grondgebied beschikt Sittard-Geleen over een hoogtechnologisch en innovatief zorgcentrum dat tevens een belangrijke werkgever is in de gemeente en de regio. Breder in de regio ligt er een nadrukkelijke meerwaarde in de relatie met de Universiteit Maastricht, de Academische werkplaats en de innovaties op het gebied van gezonde voeding, medische apparatuur en andere innovaties.

Daarnaast kent Sittard-Geleen een divers en groot palet aan sportvoorzieningen en -clubs. Ook maakt Sittard-Geleen onderdeel uit van een uitgebreid (grensoverschrijdend) fietsknooppuntennetwerk, het Pieterspad en zijn er diverse wandelroutes te vinden en vinden er sportieve evenementen plaats (bv. De Kennedymars).

Op weg naar 2030

Voor 2030 sluiten wij aan bij de ambities van het programma Trendbreuk. In 2030 willen we de achterstand van Zuid-Limburg ten opzichte van de rest van Nederland aanzienlijk hebben ingelopen. Prioriteit heeft de preventieve aanpak en inzet op positieve gezondheid, opschalen van reeds geboekte successen met maatwerk op wijk/kernniveau. Het is belangrijk om aan de voorkant van de problematiek te komen. Dat betekent extra inzet op positieve gezondheid, verbreding van het initiatief van bijvoorbeeld de gezonde basisschool van de toekomst en scholen in wijken met achterstanden. Met als ambitie om iedereen te voorzien van een gezonde en fitte maatschappelijke start.

Daarnaast willen we voor de brede groep van inwoners van Sittard-Geleen inzetten op de bevordering van gezondheid tot in ieder geval het landelijk gemiddelde. Vanuit verschillende invalshoeken, waaronder in ieder geval meer bewegen en gezonde voeding.

Hier zien we onder meer duidelijke koppelkansen:

-Het zorgnetwerk goed laten samenwerken en laten landen in de wijk en buurt. We zetten in op sleutelfiguren in de wijk en leveren maatwerk. De ene wijk is de andere niet.

-De aanwezige sportvoorzieningen en -programma's optimaal inzetten voor het bevorderen van bewegen bij de eigen inwoners. Men zou hier zelfs een proeftuinontwikkeling kunnen inzetten die van betekenis kan zijn voor de rest van Limburg.

-Culturele activiteiten inzetten om mensen zich te ontwikkelen en zich goed in hun vel te laten voelen.

-Verder toepassen van de innovaties op het vlak van E-health in de regio, waaronder zorg op afstand.
-Volop de kennis uit de regio inzetten bij het versterken van de gezondheid van onze inwoners.

-Meeliften op de ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub. Immers ook de Europese Commissie vraagt in het kader van de zogenaamde Green deals om een integrale benadering van de economische, duurzame en sociale ontwikkeling van de regio. Deze transitie gaat een schoner milieu opleveren wat de gezondheid ten goede zal komen.

- ...

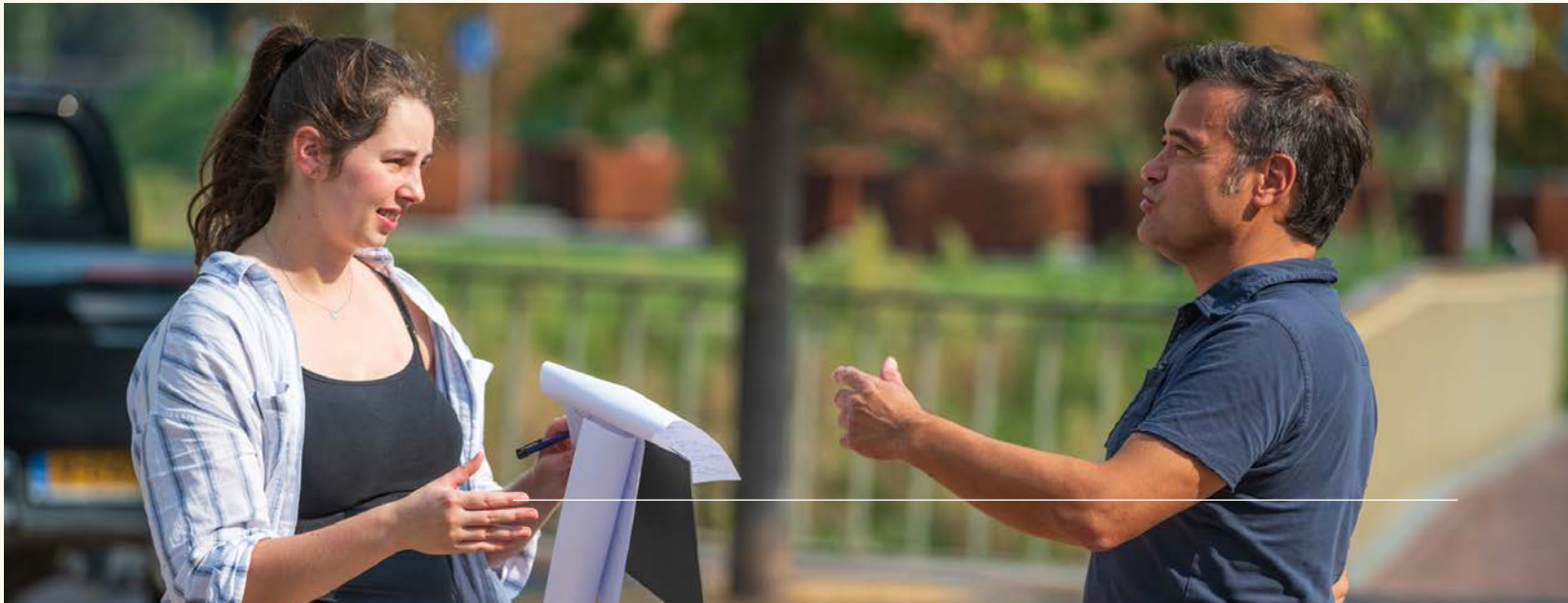

SPEERPUNT 2: NAAR DUURZAME, INNOVATIEVE EN VEILIGE BEDRIJVIGHEID

Anno 2021

Sittard-Geleen kent met de chemie (Chemelot), auto-industrie (VDL NedCar) en logistiek enkele belangrijke economische dragers met internationale allures. De Chemelot-site bestaande uit het Industrial Park en de Campus, telt 60 fabrieken, ruwweg 8.100 medewerkers en is goed voor 25% procent van het economische product van Zuid-Limburg. VDL Nedcar is de enige Nederlandse personenautofabriek met eveneens zo'n 5000 werknemers. Al decennia rollen hier iconische automodellen van de productiebanden. Ook de zorgsector (Zuyderland) en de bouwsector, detailhandel en horeca zijn belangrijke economische pijlers in de gemeente. Voorts liggen er vele bedrijventerreinen verspreid over geheel Sittard-Geleen. Het zogeheten 046-knooppunt, op het smalste stukje grondgebied van Nederland is van grote betekenis voor Nederland, de (Eu)regio en Sittard-Geleen.

Al deze bedrijven bieden zo'n 56.000 banen, wat betekent dat in de gemeente het aantal beschikbare arbeidsplaatsen de beroepsbevolking van de gemeente overstijgt. De industrie (14.793 banen), gezondheids- en welzijnszorg (9.631 banen) en groot- en detailhandel (8.254 banen) zijn de topsectoren qua aantal banen. Zij leveren zo'n 40% van het totaal aantal banen. Tegelijkertijd heeft deze bedrijvigheid ook een impact op het milieu, waaronder een groot energiegebruik van overwegend onduurzame energiebronnen.

Op weg naar 2030

We zetten in op de circulaire hub. Chemelot (en ook de chemie in Europa) staat voor een grote opgave om te transformeren van productie op basis van fossiele grondstoffen en energie naar productie op basis van groene grondstoffen en energie. De ontwikkeling van die circulaire hub is weliswaar een proces van lange adem, maar de ontwikkeling daarvan moet wel op korte termijn starten. Er is sprake van een zogeheten first mover fenomeen; de kaarten worden nu geschud. Juist nu biedt de ontwikkeling van de circulaire hub grote kansen voor het structureel op een hoger plan brengen van de regio Zuid-Limburg. Er is sprake van een belangrijke sociaal-economische ontwikkeling in het hart van het Europees en nationaal klimaatbeleid. Er ontwikkelt zich daarnaast (upstream) een nieuwe tak van kennis, kunde en bedrijvigheid met betrekking tot het hergebruik van reststromen van plastic en biomassa. Deze ontwikkeling zien we als een aanjager van een brede circulaire transitie in de regio. Er is een krachtig consortium van bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, en overheden gevormd dat de ontwikkeling ter hand neemt.

We maken werk van de verbindingen tussen de nieuwe producten, kennis en kunde die worden ontwikkeld op de Chemelot site / campus en de MKB-bedrijven in de (waarde-)ketens. Chemelot is meer dan bulk-productie, in de toekomst gaat het ook over nieuwe niches, kleinschaligere productie in de maakindustrie 2.0. Er ligt een belangrijke opgave om de innovatiekracht van Chemelot en de Chemelot campus in te zetten voor de verduurzaming en circulariteit van het MKB in onze regio. Chillabs ontwikkelt zich steeds meer tot toegangspoort tot de campus voor het regionale MKB. Deze functie verdient ondersteuning.

Het aanpakken van personeelstekorten in niet alleen de techniek, maar ook de logistiek en zorg, in heel wat verschillende jobs heeft hoge prioriteit. Dat begint bij het speerpunt onderwijs (zie speerpunt 3).

We vinden het belangrijk dat onze eigen inwoners van nieuwe toepassingen van nieuwe materialen in het alledaagse leven kunnen profiteren en genieten. Zo genieten ze zelf ook van de meerwaarde van de duurzame circulaire transitie. De bewustwording en beleving op vlak van circulariteit en duurzaamheid kan daarbij ook op andere manieren gestimuleerd worden (denk bijvoorbeeld aan het idee van een terugkerend festival van de circulariteit). Hier kan cultuur in de breedste zin van het woord zeker een bijdrage leveren.

SPEERPUNT 3: NAAR EEN LEVEN LANG LEREN EN ONTWIKKELEN

Anno 2021

In Sittard-Geleen is er een ruim aanbod aan onderwijsinstellingen die tevens hoog staan aangeschreven. De hoger dan gemiddelde scores op de eindtoetsen zijn hier mede het bewijs van. Met diverse basisscholen (openbare basisscholen, bijzonder onderwijs, vrije scholen en scholen voor speciaal onderwijs), voortgezet onderwijs ((v)mbo, havo, vwo), twee nevenvestigingen van hogescholen en een regionaal opleidingscentrum zijn er voldoende opleidingsmogelijkheden in de gemeente. Door de vele onderwijsinstellingen die de gemeente (en de regio) telt, mag het niet verwonderen dat de gemiddelde afstand tot onderwijs redelijk laag ligt.

De arbeidsparticipatie in Sittard-Geleen en Zuid-Limburg is aanzienlijk lager dan het Nederlands gemiddelde (Sittard-Geleen: 63,1%). Er is sprake van een hoger werkloosheidspercentage van 3,8% (6,8% bij 25 jarigen) en een laag gemiddeld besteedbaar inkomen van ongeveer €38.800. Tegelijkertijd verlaten veel beloftevolle jongeren na het voltooien van hun middelbare schoolopleiding de regio. Door ontgroening en vergrijzing dreigt een nog groter tekort te ontstaan aan personeel in de techniek, logistiek en zorg. Tekorten die niet alleen door innovatie en nieuwe technologieën kunnen worden opgelost. Als we dan kijken naar de economie van Sittard-Geleen dan zien we dat Sittard-Geleen zich op nationaal niveau onderscheidt door de aanwezige kunststofindustrie en de automotive en zich daarmee complementair positioneert ten opzichte van de high tech clusters in Aken en Eindhoven. Daarnaast is sprake van een sterk MKB in de maakindustrie en de logistiek. Hier ligt dus een opgave, mensen klaarstomen voor een baan in de economie van morgen, of ze nu eenvoudig of niet aan het werk komen.

Zoals bij speerpunt 1 al aangegeven is er nog een wereld te winnen in Sittard-Geleen als het gaat om de gezondheid en zelfredzaamheid van mensen. Een leven lang leren en ontwikkelen (en inwoners hiertoe stimuleren en uitdagen) is ook een (deel van het) antwoord op deze uitdagingen.

Op weg naar 2030

Een leven lang leren en ontwikkelen kan de negatieve spiraal van verminderde zelfredzaamheid doorbreken en lost ook het probleem van de lage arbeidsparticipatie voor een groot deel op. We willen daar als opvang- en onderwijslandschap maximaal op inspelen door samen te werken en schooluitval zo laag mogelijk te houden.

Ontwikkelen is meer dan een vak leren. Ontwikkelen en leren doe je ook in je vrije tijd, via allerlei en deels ook nieuwe vormen van zingeving. Cultuur in de breedste zin van het woord draagt ook bij aan de ontwikkeling. Als we naar Sittard-Geleen kijken is er een ruim cultuuraanbod dat verder ontwikkeld kan worden richting toekomst. Mensen gaan naar culturele instellingen en cultuur komt naar je toe. Mensen ontwikkelen zich ook door sport, muziek etc. Deze voorzieningen zijn ook voorhanden, het verenigingsleven heeft een breed aanbod en de culturele programmering zal worden afgestemd op behoeften van de inwoners (inclusief de nieuwe inwoners).

Ambitie is om in 2030 de arbeidsparticipatie zeker op het landelijk gemiddelde te krijgen. Dat betekent maximale inzet op uitstroom naar werk. De ontwikkeling van de circulaire hub geeft ook nieuwe kansen op werk voor mensen met lagere opleidingsniveaus. De inzet op preventieve gezondheid levert wat dat betreft ook op economisch vlak een belangrijke meerwaarde om jong volwassenen fit te laten zijn in de maatschappij en op de arbeidsmarkt.

Gezamenlijke inzet is nodig om de aandacht voor techniek en circulariteit te verankeren in de totale onderwijskolom inclusief het algemeen voortgezet onderwijs. Ambitie is ook om het onderwijs in 2030 het clubhuis van de industrie te laten zijn. Met de term clubhuis van de maakindustrie geven wij aan dat hybride vormen van onderwijs op het snijvlak van onderwijs (studenten en leerkrachten) en bedrijfsleven nodig zijn. Chillabs is daar een goed voorbeeld van; mbo-hbo en universiteit, in nauwe relatie met andere onderzoeksinstellingen, werken aan opdrachten uit het bedrijfsleven en recent daaraan toegevoegd een makerspace inclusief begeleiding van scale-ups. Daarnaast kan natuurlijk al van jongs af aan de liefde voor de wereld van techniek aangebracht worden. We integreren techniek en circulariteit in de hele onderwijskolom.

Verder zetten we er volop op in dat alle potentiële werkenden duurzaam actief blijven op de arbeidsmarkt. Nieuwe arbeidsverbanden en soms ook betere werkomstandigheden zijn nodig om veerkracht te organiseren op de arbeidsmarkt.

SPEERPUNT 4: NAAR EEN DUURZAME, DIVERSE EN VEILIGE WOON- EN LEEFOMGEVING

Anno 2021

Sittard-Geleen kent een redelijk verouderde en vrij traditionele woningvoorraad. Een woning heeft een gemiddelde oppervlakte van 126 m², wat best groot is in vergelijking met de rest van het land en al zeker voor een stedelijke agglomeratie. De meeste woningen zijn gebouwd tussen 1945 en 1970. Dit valt grotendeels te verklaren door de opkomst van de mijnindustrie en de woongelegenheid die toentertijd moest worden gecreëerd voor de mijnarbeiders. Op kleine schaal zijn reeds nieuwe woonconcepten/formules te vinden. Er is sprake van veel mono-cultuur in de woonmilieus (geen vermenging van groepen en functies) die weinig gericht is op ontmoeting met een multifunctionele invulling.

Als je de woningen naar eigendom zou opdelen dan zijn 58,2% koopwoningen, 28,8% sociale huurwoningen en 12,6% particuliere huurwoningen. Dit zijn cijfers die rond het nationale gemiddelde liggen. De betaalbaarheid van grote en mooie woningen en het voorzieningenniveau zijn zeker troeven van Sittard-Geleen. Sittard-Geleen kent een gemiddelde WOZ-waarde van € 176.000, - per woning en dat is 40% van de gemiddelde WOZ-waarde per woning in Amsterdam (€ 378.000,-) en behoorlijk lager dan deze waarde in bijvoorbeeld Maastricht (€ 200.000,-). Kortom, het wonen in Sittard-Geleen is anno 2021 zeer aantrekkelijk geprijsd. Huurwoningen zijn dan weer niet per se betaalbaarder dan in de rest van het land met 26,6% betaalbare (sociale) huurwoningen. Als je dan eenmaal in Sittard-Geleen woont is de afstand tot noodzakelijke voorzieningen gemiddeld 700 meter, waarmee de gemeente tot de top van Nederland behoort. Er zijn ook relatief veel onderwijsvoorzieningen van kwaliteit wat een belangrijke vestigingsfactor voor mensen kan zijn (zie speerpunt 3).

Kwaliteitsvol wonen gaat over meer dan enkel de woning zelf. Het gaat ook over de kwaliteit van de leefomgeving. Sittard-Geleen heeft wat dat betreft ook andere troeven in huis, zoals de cultuurhistorie. Gezien de lange geschiedenis spreekt het voor zich dat er veel cultuurhistorische gebouwen, monumenten en evenementen in Sittard-Geleen te vinden zijn. De historische binnenstad van Sittard, de kastelen, monumenten, kerken, kloosters en de tradities …. Uit de brede inwonerbevraging is ook gebleken dat de inwoners trots zijn op die cultuurhistorie.

Sittard-Geleen kent bovendien enkele groene parels zoals het Limbrichterbos, Schwienswei, het Stadspark, Rivierpark Maasvallei, Windraak en Kollenberg, verspreid over het gehele grondgebied. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is de gemiddelde afstand tot openbaar groen in Sittard-Geleen ongeveer 500 meter (dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde). Sittard-Geleen maakt deel uit van een groot groen en mooi verbonden (eu)regionaal landschap (Nationaal Landschap Zuid-Limburg, Ardennen, Belgische Kempen, Eiffel) met bijzondere kwaliteiten.

De goede ontsluiting en de nabijheid van grenzen draagt ook minder aangename effecten met zich mee. Op het vlak van de sociale veiligheid doet Sittard-Geleen het niet goed. Hoewel de algemene misdaadcijfers dalen stond de gemeente al enkele malen in de top tien meest gevaarlijke steden van Nederland. Deze cijfers vertalen zich ook in de perceptie van de inwoners. Het percentage van inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is hoog.

Gelet op de industriële activiteiten op het grondgebied van Sittard-Geleen en bijbehorende risicocontouren is de externe veiligheid en de veiligheidsbeleving van inwoners altijd topprioriteit geweest en verdient deze naar de toekomst toe ook aandacht.

Op weg naar 2030

We willen graag Sittard-Geleen doorontwikkelen tot een attractieve complementaire woon – en werkstad. Er is steeds meer behoefte aan nieuwe woonvormen en concepten, circulair bouwen en wonen (inclusief duurzaam gedrag), vaak gemixt met werk-, ontmoetings-, zorg- en andere functies. We maken gebruik van de kansenlocaties die er zijn (zoals Geleen Centrum en Geleen Zuid, etc).
De vergrijzing zet hoe dan ook door, wat ook zijn invloed op de woningvoorraad zal hebben. Mensen willen langer thuis wonen en dat heeft gevolgen voor de eisen die aan woningen worden gesteld. Daar moeten we inzicht in krijgen en op inspelen.
De ambitie is ook als gemeente aantrekkelijker te worden voor jongeren, en dat heeft ook gevolgen voor het aanbod aan woningen en woonformules voor jonge mensen, studenten, jongeren die op zichzelf gaan wonen, samen gaan wonen, een gezin stichten, als nomad een korte tijd neerstrijken in onze gemeente of zin hebben in co-housing. Jongeren zien een stad zeker als een activiteitenprogramma. We vinden het belangrijk jongeren zelf te laten inkleuren wat ze graag op het programma zien staan. We kijken ook reikhalzend uit naar de uitkomsten van het onderzoek van Jongk: wat vinden jongeren vooral belangrijk voor hun thuisgemeente met het oog op hun leefkwaliteit? Het is ook een kwestie van meer bekendheid geven aan de mogelijkheden en toekomstperspectieven voor jongeren in Sittard-Geleen. We vinden het belangrijk dat jongeren zich aangetrokken voelen tot Sittard-Geleen. Laat jongeren ook vooral zelf over Sittard-Geleen communiceren via hun eigen communicatiekanalen in hun eigen netwerken.
Gelet op de economische ambities van deze stad en regio willen we ook graag mensen van buiten Sittard-Geleen en de regio aantrekken (waaronder beta-(kennis-)werkers). De ontwikkeling van de Chemelot Circular Hub in combinatie met toenemende vraag naar personeel in de zorg en de vergrijzing, maakt dat mensen van buiten naar de regio moeten worden getrokken. De ontwikkeling en branding van Sittard-Geleen en Zuid-Limburg als 'the place to be' voor mensen in de techniek en zorg is dan zeker prioriteit.
Het gaat niet alleen om stenen stapelen maar ook om de stad als programma: wat is er te doen in Sittard-Geleen? Een aantrekkelijke culturele programmering op maat van de behoeften van haar (nieuwe) inwoners. Die programmering biedt ook meteen een kapstok om deelgenoot te worden in de genoemde circulaire ontwikkeling. Inzet op interactie tussen inwoners en nieuwe mensen die hier komen werken; een Dutch Circular Design Week als het ware om de innovatie op Chemelot en de Chemelotcampus ook plaatselijk, regionaal en nationaal zicht- en tastbaar te maken zijn slechts enkele voorbeelden daarvan. Wat cultuur betreft vinden we het belangrijk dat het aanbod complementair is ten aanzien van het (eu)regionale aanbod.

We zetten in op een veilige gemeente. We willen de basis op orde hebben. Wij hebben het vooral over de sociale veiligheid en de externe veiligheid. We willen werk maken van:

- Een stevige aanpak van de drugscriminaliteit en de ondermijning (met koppelkansen met de aanpak van leegstand in het centrum van Geleen)

- Bij de bron beginnen: kansen bieden voor mensen met weinig perspectief (zie andere speerpunten)

- Een veilig industrieel cluster (inclusief de beleving van de veiligheid) bieden

SPEERPUNT-OVERSTIJGENDE OPGAVEN

Tot slot, om bovenstaande speerpunten waar te maken moet er ook werk gemaakt worden van een aantal speerpunt-overstijgende zaken.

Goede ontsluiting van Sittard-Geleen

Sinds oudsher ligt Sittard-Geleen op de kruising van belangrijke handelswegen en dat is vandaag niet anders. De centrale ligging in de (Eu)regio maakt dat Sittard-Geleen bijzonder goed ontsloten is. Diverse auto-, water- en spoorwegen doorkruisen Sittard-Geleen. Het feit dat Sittard-Geleen in de taille van Nederland ligt, maakt dat er ook veel infrastructuur (ook onder de grond) aanwezig is. Zo zijn er de Europese snelwegen E25 (A2) en E314 (A76) die elkaar kruisen op het verkeersknooppunt Kerensheide, het Julianakanaal met de grootste inlandterminal van Nederland, zijn er de spoorlijnen Maastricht - Venlo, Sittard - Herzogenrath (via Heerlen), drie emplacementen en een railterminal en ligt Maastricht Aachen Airport in de achtertuin.
Met het oog op de ambities van de circulaire hub, meer samenwerking in de euregio en regio is het zaak om goed ontsloten te zijn en blijven in alle windrichtingen. Wij onderstrepen ook het belang van goede snelle (inter) nationale treinverbindingen voor personenvervoer zoals een rechtstreekse aansluiting van IC Eindhoven-Sittard-Aachen en een goede ontsluiting op de schaal van Sittard-Geleen. Wat die lokale ontsluiting betreft gaat het om lokale verbindingen met veel aandacht voor (innovatieve concepten voor) door-to-door bereikbaarheid.
We willen daarbij werk maken van duurzamer transport (waar het op lokale schaal te organiseren valt). Het voorzien van car sharing met elektrische auto's is daar een voorbeeld van.

Nieuwe samenwerkingsverbanden en instrumenten op diverse schaalniveaus en nieuwe rolopvattingen van spelers, waaronder de gemeentelijke overheid

De toekomst van Sittard-Geleen wordt gemaakt door inwoners, maatschappelijke instellingen, bedrijven en overheden op alle niveaus. Dat betekent dat er behoefte is aan andere samenwerkingsvormen, die inspelen op de energie, die aanwezig is in de samenleving, en experimenten en proeftuinen mogelijk maken. Ook gelet op de toegenomen complexiteit van vraagstukken hebben we elkaar hard nodig. Waarbij de overheid een meer faciliterende rol op zich neemt, voor een deel gaat loslaten en tien jaar vasthoudt aan een ingezette koers.

Voorliggende visie zet met haar speerpunten op alle domeinen in op innovatie, waaronder sociale en economische innovatie. Dat kan botsen met bestaande wet- en regelgeving. Er zal dus behoefte zijn aan ruimte voor innovatie, experimenteerruimte wel te verstaan. Denk aan experimenteerruimte in termen van geo-genade (letterlijk ruimte bieden), het combineren van functies op één plek, anders omgaan met vastgoed etc. De gemeentelijke ondersteuning in het voorzien van deze experimenteerruimtes is onontbeerlijk.
Eerste stappen zijn gezet. Door Samen Duurzaam en de ontwikkeling van deze toekomstvisie zijn partijen bij elkaar gebracht, die samen de schouders onder de ontwikkeling van de stad en regio willen zetten. Op korte termijn zou die samenwerking bekrachtigd mogen worden, een herkenbaar gezicht mogen krijgen en ook worden geïmplementeerd als moderne en innovatieve manier van werken in de gemeentelijke organisatie. Wij ontwerpen graag mee aan een toekomstbestendige organisatievorm en werkwijze voor de uitvoering van de visie.

HOE VERDER?

De stip aan de horizon is geschetst. We hebben een breed wenkend perspectief voor Sittard-Geleen in handen. Ook hebben we als toekomstambassadeurs duidelijk gemaakt op welke speerpunten we willen inzetten. Sinds het inluiden van 2021 gaan we aan de slag met het ontwikkelen van zogeheten ontwikkelpaden die in samenhang aangeven welke inspanningen al verricht worden om de speerpunten tot leven te wekken en waar nog extra inspanning en initiatief wenselijk en noodzakelijk is. De kracht van het netwerk toekomstambassadeurs is dat wij deze ontwikkelpaden in gezamenlijkheid willen ontwikkelen en vooral deze ook in gezamenlijkheid willen uitvoeren.

Op 30 maart 2021 zal de visie namens het ambassadeursnetwerk breed gelanceerd worden in Sittard-Geleen en zal ook een brede oproep plaatsvinden om een bijdrage te leveren aan de visie uitvoering. Het netwerk zal dan uitbreiden, want samen maken we Sittard-Geleen.

Van voorliggend visiedocument zal een beknopte publieksgerichte versie gemaakt worden. Ook zal de visie in andere belevingsvormen gegoten worden. Gedacht wordt in beeld en in andere uitingsvormen zoals verhalen en voorwerpen. Een en ander zal vanaf 30 maart in het toekomstmuseum te vinden zijn dat zeker in 2021 nog bezocht kan worden om de visie te beleven.

Er is iets bijzonders aan het gebeuren in Sittard-Geleen, er ontstaat een positieve toekomstgerichte beweging, die echt werk wil maken van een duurzaam Sittard-Geleen, van een stad in transitie. Bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, culturele instellingen, het onderwijs, kennisinstellingen, georganiseerde burgers en de overheid slaan samen de handen ineen om dit te realiseren. Nieuwe vormen van samenwerking, nieuwe rolopvattingen zijn aan het ontstaan die voortborduren op de energie in de samenleving en ook gebruik maken van het instrumentarium dat er al is.

De toekomstambassadeurs zetten de schouders onder de visie uitvoering en nodigen daarbij de samenleving uit om mee te denken en doen.

Zo doen we dat in Sittard-Geleen!

BIJLAGE 1

MAAK KENNIS MET DE TOEKOMST-AMBASSADEURS

Toekomstambassadeurs
(voornamen op alfabetische volgorde)

Ad l'Herminez (Trevianum)
Andries Houtakkers (collegelid, gemeente Sittard-Geleen)
Annabelle Pereboom (directeur, gemeente Sittard-Geleen)
Bart Feijen (Breakfast Club)
Bert Kip (Chemelot Campus)
Bouchaib Saadane (Provinciaal Platform voor Diversiteit in Limburg)
Davey Nieuwendijk (ondernemer + centrummanagement Geleen)
Diederick Barendsz (ZOwonen)
Eva Janssen (JÒNGK)
Ferdinand van Kampen (Vista College)
Gert-Jan Kusters (gemeentesecretaris, gemeente Sittard-Geleen)
Gitane Dumernit (lid raadsbegeleidingsgroep, gemeente Sittard-Geleen)
Hans Verheijen (burgemeester, gemeente Sittard-Geleen)
Hugo Kamps (lid raadsbegeleidingsgroep, gemeente Sittard-Geleen)
Ivo Heuts (JÒNGK)
Jack Renet (lid raadsbegeleidingsgroep, gemeente Sittard-Geleen)
Joep Coenen (Phidias)
Joop Petit (ondernemer/Phidias)
Judith Buhler (collegelid, gemeente Sittard-Geleen)
Karin Veltstra (Vivantes)
Kim Schmitz (collegelid, gemeente Sittard-Geleen)
Kyra Fober (Breakfast Club)
Leon Geilen (collegelid, gemeente Sittard-Geleen)
Mark Liederkerke (Zuyd Hogeschool) (Luc Verburgh tot januari 2021)
Maurice Nelissen (ondernemer + centrummanagement Geleen)
Nancy Kaufmann (lid raadsbegeleidingsgroep, gemeente Sittard-Geleen)
Patrick Brouwers (lid raadsbegeleidingsgroep, gemeente Sittard-Geleen)
Peter Henssen (raadslid, gemeente Sittard-Geleen)

Phil Winteraeken-Bruls (burgerraadslid, gemeente Sittard-Geleen)
Pieter Kerremans (actieve burger)
Pieter Meekels (collegelid, gemeente Sittard-Geleen)
Raymond Clement (MIK&PIW Groep)
Raymond Keulers (Keulers Design en Print + centrummanagement Geleen)
Raymond Veugelers / Guido Gabriel (Laudy Bouw & Ontwikkeling.)
Roel Goffin (Zuyderland)
Roel Smeijsters (huisartsen Hartje Dorp)
Sam Wenmakers (JÒNGK)
Sven Kools (Visit Zuid-Limburg)
Timo Damoiseaux (Breakfast Club)
Tom de Rooij (De Domijnen)
Ton Raven (collegelid gemeente Sittard-Geleen tot 19 januari 2020)
Wiro Gruisen (CZ zorgverzekeraar)
Yvonne Salvino (raadslid, gemeente Sittard-Geleen + BSG)

Gemeentelijk projectteam

Leonne Delahaije (tot november 2020), Jos Laugs (vanaf november 2020) (projectleider)
Daphne Kagelmaker
John Vernaus
Leo Burdorf (tot december 2020), Eef Middendorp (vanaf december 2020)
Noura Yacoubi
Laura Schmeitz
Nicole Rijkens (Pantopicon, Universiteit Maastricht)

RESULTATEN BREDE BEVRAGING

Hier volgt een beknopte weergave van inzichten uit de brede bevraging. Het accent ligt op toekomstgerichte inzichten.

Wat waardeert men vandaag?

Top vijf positieve geluiden:
#1 Fijne stad/gemeente om in te wonen en in op te groeien
#2 Voorzien van de nodige voorzieningen en voldoende recreatiemogelijkheden, speelvoorziening en groenvoorziening
#3 Gezellige plek om te leven en te zijn
#4 Gemoedelijke gemeente met dorps karakter
#5 Mooie stad (waaronder natuur en historisch karakter)

Waar is men trots op?

Top vier meest genoemd:
#1 De historische en gezellige binnenstad, monumenten, tradities en rijke geschiedenis
#2 Het groen en de natuur
#3 Mijn eigen buurt, wijk of dorp
#4 Saamhorigheid
**meerdere mensen vonden het lastig deze vraag te beantwoorden.*

Wat wil men graag behouden naar de toekomst toe?

Top vijf meest genoemd:
#1 Groen, tuinen, stadsparken, natuurparken
#2 Monumenten, historische kernen, stadsbeeld
#3 Levendigheid en gezelligheid binnenstad (markt, Ligne)
#4 Goede voorzieningen (winkels, markten, restaurants, etc.)
#5 Saamhorigheid en wijkplatformen

Wat wil men graag versterken naar de toekomst toe?

Top tien meest genoemd:
#1 Onderhoud openbare ruimte
#2 Meer voorzieningen (winkels, markten, restaurants, etc.)
#3 Groen, tuinen, stadsparken, natuurparken
#4 Veiligheid, handhaving, verkeersveiligheid
#5 Levendigheid en gezelligheid binnenstad (markt, Ligne)
#6 Daadkracht en zelfreflectie bestuur
#7 Monumenten, historische kernen, stadsbeeld
#8 Cultureel aanbod
#9 Evenementen/initiatieven die verbinden
#10 Bestuur met oog voor de inwoner (inspraak)

Wat zou men liever 'begraven' naar de toekomst toe?

Top tien meest genoemd:
#1 Rivaliteit kernen, strijdbijl
#2 Leegstand
#3 Zwerfvuil
#4 Onveiligheid
#5 Vriendjespolitiek, ons-kent-ons
#6 Spreiding centrum (centraliseren, compacter maken)
#7 Gebrek aan samenwerking tussen gemeente en inwoners
#8 Betaald parkeren
#9 V&D gebouw
#10 De naam Sittard-Geleen

Welke wensbeelden 2030 leven er in Sittard-Geleen?

Veel voorkomende reacties:
- Eén Sittard-Geleen, desnoods onder nieuwe vlag/naam!
- Een eigentijdse, karaktervolle gemeente met visie
- Groene, duurzame, klimaatneutrale gemeente met levendige cultuur, onderscheidend winkelaanbod
- Eenheid en diversiteit (qua mensen, maar ook kernen)
- Een jonger, schoner, levendiger en socialer Sittard-Geleen
- Een gemeente met zorg en aandacht voor kwetsbare personen in een groene omgeving met veel biodiversiteit en een goede verhouding tussen de leefbaarheid en (beter benutte/verbonden) industrie.
- Sittard-Geleen, een geweldige, gezonde en groene stad met kansen voor velen en een laagdrempelige overheid, die naast haar inwoners staat en openstaat voor creativiteit en innovatie.
- Dat het bestuurlijk en financieel goed zit, en de burger meer inspraak heeft, meer betrokken is; minder partij- en ons-kent- ons/vriendjespolitiek
- Een veiliger, divers, dynamischer en ondernemender Sittard-Geleen, maar met ook ruimte voor rust
- Een plek waar economie, natuur en sociaal elkaar duurzaam versterken in plaats van vechten om ruimte.
- Een dichtbebouwde omgeving met daarin groene plekken en een groen buitengebied.
- Meer jongeren en andersdenkenden in de raad
- Hedendaagse ontmoetingsplekken
- Ontwikkelingskansen voor jeugd
- Een rijk cultureel aanbod
- Een zichtbaarder Chemelot, Brightlands, etc. ook in de stadskernen
- Klein maar fijn & beter versus opgaan in groter geheel

Wat is volgens mensen het ideaalbeeld van Sittard-Geleen in de regio?

Top vijf meest genoemd:
#1 Sterkere samenwerking met de regio: sterke punten op elkaar afstemmen in plaats van concurrentie, ook over de grens
#2 Bruisend cultureel-/uitgaans-/recreatief-/winkel-/kenniscentrum voor de regio
#3 Grootschaliger: Sittard-Geleen moet uitbreiden of opgaan in een grotere gemeente
#4 Kleinschaliger: Sittard-Geleen moet 'defuseren'
#5 Trendsetter in de regio

Welke concrete ideeën leven er bij de mensen voor de toekomst van Sittard-Geleen?

Een greep uit de reacties:
- Voedselbossen, lokale voedselvoorziening
- Zowel winkelketens als kwalitatieve boutiques
- Activiteiten en evenementen, zoals o.a. straattheater, een ... week,
- Fijne ontmoetingsplekken voor jong en oud (niet altijd consumptie gerelateerd))
- Een performant & aanwezig wijkaanspreekpunt
- Kwaliteitsvolle, toegankelijke, verbonden en biodiverse natuur
- Een talentenbank
- Positiviteit, gedeelde verantwoordelijkheid, ruimte en facilitatie voor initiatief en experiment
- (Eu)regionale focus & bewustzijn
- Moderne architectuur
- Meer studenten
- Eengezinswoningen, multifunctionele en multigenerationele woonformules (onder andere co-housing)

SITTARD-GELEEN VANDAAG IN EEN NOTENDOP

In deze bijlage geven we een beeld van de huidige situatie in Sittard-Geleen. Deze is gebaseerd op bestaande rapporten en, bij gebrek aan bepaalde data, op de percepties van de inwoners, zoals geuit tijdens de toekomstexpedities die in het kader van de visievorming hebben plaatsgevonden.

Centraal in de Euregio
Daar waar Nederland op zijn smalst is, de zogenaamde taille van Limburg, tussen België en Duitsland, in het centrum van de Provincie Limburg, in het midden van de Euregio, langs de Maas, vindt men Sittard-Geleen. De gemeente grenst aan de Belgische gemeenten Maaseik en Dilsen-Stokkem, de Duitse gemeente Selfkant en de Nederlandse gemeenten Echt-Susteren, Stein, Beek en Beekdaelen.

Bevolking
Op het 80 km^2 Sittard-Geleens grondgebied woonden in september 2020 91.894 mensen. Sittard-Geleen is na Maastricht en Venlo de grootste gemeente van de provincie Limburg. Evenals in de rest van Zuid-Limburg is er sprake van ontgroening en vergrijzing. Tussen 2002 en 2020 is de bevolking in Sittard-Geleen met 5% afgenomen. In diezelfde periode nam het aantal inwoners van Zuid-Limburg af met 7,6%.
De gemeente is relatief dichtbevolkt met 1.163 inwoners/km^2, al zijn er wel grote verschillen op te tekenen tussen de verschillende kernen. De meest bevolkte kernen in de gemeente zijn Sittard met 37.160 inwoners, Geleen met 31.670 inwoners en Born met 5.900 inwoners.

Wonen
De huishoudens zijn relatief klein met gemiddeld 2,05 personen per huishouden. Dat ligt onder het Nederlandse en Limburgse gemiddelde, maar is wel vergelijkbaar met steden en gemeenten met soortgelijke inwonersaantallen. Al die mensen wonen verspreid over 46.625 woningen. Zo'n typische woning heeft gemiddeld een oppervlakte van 126 m^2, wat best groot is in vergelijking met de rest van het land en al zeker voor een stedelijke agglomeratie. De meeste woningen zijn gebouwd tussen 1945 en 1970. Dit valt grotendeels te verklaren door de sterke ontwikkeling van de mijnindustrie direct na de Tweede Wereldoorlog en de woongelegenheid die voor de mijnarbeiders moest worden ontwikkeld.

Als de woningen naar eigendom worden opgedeeld dan zijn er 58,2% koopwoningen, 28,8% sociale huurwoningen en 12,6% particuliere huurwoningen. Dit zijn cijfers die rond het nationale gemiddelde liggen. De koopwoningen zijn betaalbaar. In 2017 was 78,2% van de koopwoningen onder de €200.000. Huurwoningen zijn dan weer niet per se betaalbaarder dan in de rest van het land met 26,6% betaalbare (sociale) huurwoningen. De afstand tot de zogenaamde noodzakelijke voorzieningen bedraagt gemiddeld 700 meter, waarmee de gemeente tot de top van Nederland behoort.

Voorzieningen (onderwijs, sport, cultuur, zorg, gezondheid, milieu)
Sittard-Geleen is goed bedeeld als het gaat om voorzieningen. Er is een ruim aanbod aan onderwijsinstellingen, die tevens hoog worden aangeschreven. Dat blijkt uit de hoger dan gemiddelde scores op de eindtoetsen. Met diverse basisscholen (openbare basisscholen, bijzonder onderwijs, vrije scholen en scholen voor speciaal onderwijs), voortgezet onderwijs met Graaf Huyn College (vmbo, havo, vwo), Dacapo College (vmbo), Trevianum (havo, vwo) en het VISTA college (ROC), twee nevenvestigingen van hogescholen, te weten de Fontys Hogeschool (lerarenopleidingen) en Hogeschool Zuyd (economie, management en lerarenopleiding basisonderwijs), en niet te vergeten de universitaire opleidingen op de Chemelot-campus, zijn er behoorlijk wat opleidingsmogelijkheden in de gemeente. Door de vele onderwijsinstellingen die de gemeente telt, mag het niet verwonderen dat de gemiddelde afstand tot onderwijs redelijk laag ligt.

Naast onderwijs kent Sittard-Geleen ook een divers en groot palet aan (top)sportvoorzieningen en -clubs. Zo is er het centrum voor topsport Sportzone Limburg, een veilige wieleromgeving (Het Tom Dumolin Bike Park), het sport- en recreatiecentrum Glanerbrook (met wielerbaan, 400 meter buitenschaatsbaan en ijshal, dat in de komende jaren ingrijpend wordt vernieuwd en er ook wordt voorzien in een 50 meter wedstrijdbad) en Watersley Sports and Talentpark. Er is een rijk sportverenigingsleven met meer dan 100 sportverenigingen die actief zijn in vele takken van sport, waaronder ook meerdere sportverenigingen die op het hoogste niveau actief zijn. In Sittard-Geleen kun je ook terecht voor lasergamen (UNIT13), boulderen en klimmen (Graviton Bouldergym & IVY Climbing), het trampolinepark (Jump XL), skaten en BMX'en (Skatepark046). Daarnaast is er in Sittard-Geleen een uitgebreid (grensoverschrijdend) fietsnetwerk, een uitdagende mountainbikeroute en zijn er wandelroutes of -evenementen (bv. De Kennedymars) te vinden.

Gezien de lange geschiedenis spreekt het voor zich dat er veel cultuurhistorische gebouwen, monumenten en evenementen in Sittard-Geleen te ontdekken zijn. Met de historische binnenstad van Sittard, de kastelen, monumenten, kerken, kloosters en de tradities, bezit Sittard-Geleen een brede waaier aan materieel en immaterieel erfgoed. Uit de brede bevraging is ook gebleken dat de inwoners trots zijn op al die cultuur-historische pracht en praal en vinden ze dat deze ook meer mag worden uitgedragen. De kunst- en cultuurliefhebber (De Domijnen, Oktoberfeesten en de veelheid aan lokale culturele activiteiten), de fijnproever (talloze restaurants) en de ontspanner (wellness en hotels) kunnen in Sittard-Geleen ook volop hun hart ophalen.

Met Zuyderland op haar grondgebied beschikt Sittard-Geleen over een hoogtechnologisch en innovatief ziekenhuis dat tevens een belangrijke werkgever is in de gemeente en de regio.

De gemiddelde leeftijd van de inwoner in Sittard-Geleen is net geen 46 jaar. Net zoals in de rest van Zuid-Limburg is de gemiddelde levensverwachting in Sittard-Geleen 80,5 jaar. Daarmee heeft Sittard-Geleen een van de laagste levensverwachtingen van Nederland (het landelijk gemiddelde is 81,5 jaar). Uit de brede welvaartsmonitor blijkt dat Sittard-Geleen slecht scoort op beoordeling van de eigen gezondheid en 44% van de mensen vindt dat ze niet genoeg beweegt. Deze slechte gezondheidstoestand van de inwoners vertaalt zich onder meer in hogere zorgkosten.

Je als mens gezond voelen gaat over meer dan enkel zorg. Het hangt ook nauw samen met je sociale omgeving. Inwoners geven aan dat ze relatief veel sociaal contact hebben met vrienden, familie en/of buren en dat er in Sittard-Geleen van een sterk sociaal weefsel kan worden gesproken. Hier schuilt wel een grote 'maar': het gevoel van saamhorigheid is aanwezig op wijk-, dorp- en/of kernniveau maar het overstijgt de oude gemeentegrenzen niet. Volgens de brede welvaartsmonitor hebben de inwoners een lager dan gemiddeld vertrouwen in mensen die niet tot hun directe kring behoren. 12% van de bevolking geeft aan zich eenzaam te voelen, wat 2% boven het nationale gemiddelde ligt.

Sittard-Geleen kent enkele groene parels zoals het Limbrichterbos, de Schienswei, het Stadspark, Rivierpark Maasvallei, … die verspreid over het grondgebied zijn gesitueerd. Volgens het Planbureau voor de Leefomgeving is de gemiddelde afstand tot openbaar groen in Sittard-Geleen ongeveer 500 meter (dit is vergelijkbaar met het landelijk gemiddelde).

Uit de brede bevraging is gebleken dat inwoners van Sittard-Geleen een fijne en gezellige gemeente vinden om te wonen en op te groeien, met voldoende voorzieningen en recreatiemogelijkheden in de nabijheid.

Economie
Sittard-Geleen kent met de chemie- en materialensector (Chemelot), auto-industrie (VDL NedCar en toeleveranciers) en logistiek, belangrijke en stuwende economische dragers met internationale allures. De Chemelot-site, bestaande uit het Industrial Park en de Campus, telt 60 fabrieken, ruwweg 8.100 medewerkers en is goed voor 25% van het economische product van Zuid-Limburg. De invloed van Chemelot op de energievraag van de regio en de gemeente is met zo'n 70 PJ enorm. Omgerekend betreft dat zo'n 2% van de energievraag van heel Nederland en 87% van heel de gemeente. VDL Nedcar is de enige Nederlandse autofabriek voor personenauto's. Al decennia rollen hier diverse automodellen van de productiebanden. Meer regionaal zijn ook de zorgsector (Zuyderland), de bouwsector, detailhandel en horeca belangrijke economische pijlers in de gemeente. Ongeveer 1/6 van het oppervlakte van de Limburgse bedrijventerreinen is gelokaliseerd in Sittard-Geleen; Bedrijvenstad Fortuna, Industriepark Noord, Holtum-Noord 1 en 2 , Sluisweg, Industrial Park Chemelot, Krawinkel, kantorenpark Sittard en het Handelscentrum Bergerweg.

Al die bedrijven bieden zo'n 56.000 banen, wat betekent dat in de gemeente het aantal beschikbare arbeidsplaatsen de beroepsbevolking van de gemeente overstijgt. De industrie (14.793 banen), gezondheids- en welzijnszorg (9.631 banen) en groot- en detailhandel (8.254 banen) zijn de topsectoren qua aantal banen. Zij leveren zo'n 40% van het totaal aantal banen. Sittard-Geleen kent een relatief lage arbeidsparticipatie van 63,1%, een werkloosheidspercentage van 3,8% (6,8% bij - 25 jarigen) en een laag gemiddeld besteedbaar inkomen van €38.800. Met al die bedrijvigheid realiseert Sittard-Geleen een economische groei van 2,0% (groei BRP). Waarmee het onder het nationale gemiddelde scoort, dat op 2,6% afklokt.

Mobiliteit
Van oudsher ligt Sittard-Geleen op een kruising van belangrijke handelswegen en dat is vandaag niet anders. De centrale ligging in de (Eu)regio maakt dat Sittard-Geleen bijzonder goed ontsloten is. Diverse auto-, water- en spoorwegen doorkruisen Sittard-Geleen. Zo zijn er de Europese snelwegen E25 (A2) en E314 die elkaar kruisen op het verkeersknooppunt Kerensheide. Ook is er het Julianakanaal met een van de grootste inlandterminals voor containers van Nederland. Verder zijn er buisleidingen (Antwerpen, Rotterdam, Ruhrgebied) en de spoorlijnen Maastricht – Venlo Eindhoven/ Randstad, Sittard – Herzogenrath`/Aachen (via Heerlen), drie emplacementen en een railterminal. Tot slot ligt Maastricht Aachen Airport om de hoek.

Veiligheid en externe veiligheid
Op het vlak van veiligheid doet Sittard-Geleen het niet goed. Hoewel de algemene misdaadcijfers dalen stond de gemeente al enkele malen in de top tien van meest gevaarlijke steden van Nederland. Deze cijfers vertalen zich ook in de perceptie van de inwoners. Het percentage van inwoners dat zich wel eens onveilig voelt is hoog. Dit bleek ook uit de brede bevraging. De aanwezigheid van Chemelot zorgt er tevens voor dat het risicocontourcijfer van de gemeente hoog ligt.

BIJLAGE 4

MOGELIJKE TOEKOMSTIGE VERANDERINGEN NU-2030

Voorliggende visie is een toekomstvisie. Onze toekomstvisie houdt rekening met veranderingen die de komende tien jaar op Sittard-Geleen kunnen afkomen. Dit zijn ontwikkelingen die niet alleen Sittard-Geleen raken maar ook andere gemeenten. Je kunt er niet rechtstreeks op sturen, maar wel op anticiperen. Sommige ontwikkelingen bieden kansen, andere ontwikkelingen eerder een bedreiging. In deze bijlage geven we een overzicht van veranderingen die wij belangrijk vinden en waar we dus op voorbereid willen zijn middels onze visie.

OPKOMST EUROPA VAN DE REGIO'S

In Europa zien we de tendens dat regio's zich organiseren, oftewel het regionaal denken en handelen neemt toe. Gemeentes zoeken elkaar meer en meer op om de krachten te bundelen (dat kan op economisch vlak zijn, maar ook op ecologisch en sociaal vlak). In grensregio's zie je dit fenomeen opkomen en dus ook in onze eigen Euregio. In onze visie spelen we volop in op deze kans (denk bijvoorbeeld aan het euregionaal verbinden van kennis-, materiaal-, en mensenstromen)

BRAINGAIN EN -DRAIN

Wanneer mensen hun regio, of land van herkomst verlaten, kan dit tot een verlies van (menselijk) kapitaal leiden, ook wel "braindrain"genoemd. Aan de ontvangende kant heeft men juist te maken met een 'braingain'. Dit fenomeen is anno 2021 al zeer actueel in Sittard-Geleen en de regio. Er zijn nu reeds kenniswerkers nodig in de economische structuur van stad en regio. Daarbij verlaten ook nog eens veel beloftevolle studenten en afgestudeerden de regio, en komen ze na verloop van tijd maar mondjesmaat terug.

DUBBELE VERGRIJZING

Veel Westerse landen hebben te maken met vergrijzing als gevolg van de naoorlogse geboortegolf en de stijgende levensverwachting, waardoor er zelfs een nieuw cohort ouderen kan ontstaan. We spreken van ontgroening wanneer het geboortecijfer afneemt en/ of jongeren wegtrekken uit de regio. Dubbele vergrijzing is een combinatie van vergrijzing en ontgroening en dus een fenomeen dat zeker in Zuid - Limburg en dus ook Sittard-Geleen aan de orde is.

LEVENSLANG LEREN

Leren doe je niet alleen meer aan het begin van je leven. Leren evolueert naar een levenslange activiteit waarbij het formele en het informele leren worden gecombineerd. Mensen zijn gedreven om te leren uit eigen keuze, alsook om relevant te blijven in een steeds veeleisender wordende 'nieuwe economie'. De 21ste Eeuw Competenties, ofwel 21st Century Skills worden steeds belangrijker (denk aan analytisch denkvermogen, integraal werken over disciplines heen, teamwork, toekomstgericht denken, netwerken etc). Sittard-Geleen kent een rijk en divers leerlandschap waar deze trend wordt opgepakt. Ook buiten de school ligt hier een kans: hoe laten we onze eigen inwoners een leven lang leren? De inzet van cultuur en culturele activiteiten kan hier bijvoorbeeld ook ingezet worden.

KLOOFVORMING

Hoewel er de afgelopen eeuwen wereldwijd een positieve stijging van de gemiddelde levensstandaard heeft plaatsgevonden, tonen recente studies aan dat tegelijkertijd er meer kloofvorming in de samenleving optreedt, denk aan: kloven wat betreft sociaal-economische status, maar ook bijvoorbeeld digitale geletterdheid, participatie in de samenleving en zelfredzaamheid. Groepen aan de uiteinden van het spectrum groeien, wat wijst op een uitdunning van de middenklasse. Dit fenomeen zien we ook in de regio en in Sittard-Geleen optreden, waarbij de veronderstelling is dat de COVID-19 pandemie nog eens een extra steentje bijdraagt aan deze kloofvorming. In onze visie willen we dit fenomeen in een zo vroeg mogelijk stadium adresseren.

TOENEMENDE EENZAAMHEID IN DE SAMENLEVING

Hoewel digitale netwerken iedereen met iedereen verbinden, betekent dit niet noodzakelijkerwijs dat mensen meer betekenisvolle relaties in het leven genieten. Bovendien heeft zeker niet iedereen toegang tot deze netwerken. Volgens sommige sociologen bereikt eenzaamheid in de toekomst epidemische proporties tot op het punt dat men het een maatschappelijke ziekte zou kunnen noemen (waarbij COVID19 een katalysator kan vormen). Eenzaamheid nemen we in Sittard-Geleen zeker serieus. Vandaar dat we in onze visie sterk inzetten op samenredzaamheid, het versterken van sociale weefsels en participatie (in de brede zin des woords).

LEVENSSTIJLZIEKTES

Levensstijlziektes nemen toe in onze samenleving, ondanks dat een bepaalde groep mensen meer waarde hecht aan bewuste en gezonde levensstijlen; dat is helaas een kleinere groep op het geheel. Van eetstoornissen tot internetverslaving, van cardiologische problemen tot burn-out, van vruchtbaarheidsproblemen tot depressie, zowel op het fysieke als op het mentale vlak evolueren gezondheidsvraagstukken mee met onze levensstijlen. De gevolgen en ongemakken zijn niet beperkt tot het individu, maar vanwege de schaal waarop ze zich voordoen, brengen ze ook maatschappelijke kosten en gevolgen met zich mee. Ook in Sittard-Geleen kampen we met dit fenomeen. Door in onze visie de kanteling naar preventieve (fysieke en mentale) gezondheid te maken, middels een gezamenlijke aanpak van alle zorginstellingen die hier een bijdrage aan kunnen leveren, willen we dit negatieve patroon doorbreken.

NIEUWE VORMEN VAN ONDERMIJNING

Georganiseerde criminaliteit is continu op zoek naar nieuwe vormen van ondermijning. Leegstand kan als trekpleister fungeren evenals een grensligging van een gemeente. Als gevolg van ondermijning neemt het veiligheidsgevoel van onze inwoners af. De problematiek is uiteraard een stuk complexer dan hier geduid, maar feit is wel dat we er last van hebben in onze gemeente. In de visie besteden we zeker aandacht aan dit vraagstuk, en willen we ons verder sterk maken voor een preventieve aanpak. Mensen die dreigen te verzanden in dit criminele circuit nieuw duurzaam perspectief bieden.

TOENEMEND BELANG BELEVINGSECONOMIE

Er wordt vaak gesproken over de opkomst van de belevingseconomie. Het consumeren van producten of diensten staat niet langer centraal, maar vooral onze beleving tijdens deze consumptie. Faciliteiten worden steeds vaker gecombineerd met vermaak, ontspanning of cultuur om belevingen of ervaringen plaats te laten vinden. Denk aan een bibliotheek met muziekpodium of een kledingzaak met een gezellige koffiehoek. Hier liggen kansen, voor plekken in Sittard-Geleen waar mensen elkaar willen ontmoeten, zich willen vermaken, een nieuwe winkelsensatie willen beleven. Daar waar steeds meer dorps- en stedelijke kernen kampen met een slinkend winkelaanbod en het online aanbod groeit, vaak pijnlijk zichtbaar in het straatbeeld door leegstand, ligt hier een kans en tevens noodzaak om te transitioneren als gemeente. In de visie schetsen we een beeld hoe we in de toekomst drukke plekken in onze stad opzoeken om vooral iets te beleven en mensen te ontmoeten.

TOENEMENDE VRAAG NAAR NIEUWE WOONVORMEN

De bevolkings- en gezinssamenstelling verandert. De samenleving vergrijst en de hoeveelheid eenpersoonshuishoudens en multi-generationele gezinnen neemt toe. En daar horen nieuwe woonformules- en concepten bij. Denk bijvoorbeeld aan woonhofjes, tiny houses, multi-generationele woonvormen, modulaire woningen, woon-zorg complexen en omgebouwde woningen, al dan niet met nadruk op de woningvoorraad voor starters. Daarnaast is de energietransitie en het verduurzamen van het woningaanbod van belang in deze ontwikkeling. In de visie spelen we op deze ontwikkeling in, waarbij we extra oog hebben voor attractieve woonformules voor jongeren.

OPKOMST VAN NIEUWE VORMEN VAN WERKEN

In Covid19-tijd ervaren we dat werken een heel andere en vooral meer plaatsloze beleving kan zijn voor bepaalde beroepsgroepen. Ook is de verwachting dat de verdere digitalisering (en de introductie van nieuwe technologieën), en de transformatie van de economie (onder meer naar een meer circulaire) zal zorgen voor het verdwijnen en veranderen van huidige banen en de ontwikkeling van nieuwe soorten banen. Daarnaast zagen we voor de COVID-pandemie uitbraak dat er steeds meer freelancers en zzp-ers aan het werk zijn die graag zelf hun werk organiseren. De verwachting is dat zeker mensen in de kennis/diensteneconomie niet meer vijf dagen per week gaan reizen om op kantoor te werken. Ook zal de nood toenemen om meer co-working en andere soortgelijke plekken in de eigen gemeente te hebben. Het nieuwe werken zal ook in Sittard-Geleen nieuwe behoeften en kansen opleveren die we in de visie verder adresseren.

ONTWIKKELING ZORGECONOMIE

Waar de Westerse gezondheidszorg zich lange tijd voornamelijk richtte op het genezen van het fysieke lichaam, zien we een verbreding en verschuiving van focus, gericht op het belang van preventie (beter voorkomen dan genezen), en met meer aandacht voor mentale gezondheid. In Sittard-Geleen zien we dat de zorgeconomie sterk vertegenwoordigd is en daar ook veel innovatie plaatsvindt. Hier liggen kansen richting 2030, zeker als de vergrijzing doorzet, preventieve aanpakken versterkt worden en ook meer menskracht in de zorg nodig zal zijn.

VERDUURZAMING VAN DE ECONOMIE EN OPKOMST CIRCULAIRE ECONOMIE

Als gevolg van de grondstoffenschaarste, maar ook vraagstukken als de klimaatverandering, verwachten we ook naar de toekomst toe dat de verduurzaming van onze economie toe zal nemen. De transitie richting circulaire economie, waarin stromen van materialen, energie en water zo veel mogelijk op een zo klein mogelijke schaal worden gesloten, laat reeds een veelheid aan nieuwe businessmodellen, nieuwe nieuwe productiewijzen en (circulaire) materiaal- en productiecycli zien. Deze transitie pakken wij met beide handen vast in Sittard-Geleen. Gelet op onze huidige economische structuur in Sittard-Geleen (denk daarbij aan ons chemisch cluster, het automotive cluster, ons MKB, onze logistieke activiteiten), hebben we hier te maken met een grote uitdaging en tevens kans om frontrunner te zijn. In onze visie laten we zien hoe de Chemelot Circular Hub ambitie een vliegwiel voor de gehele stad en regio kan zijn in termen van ontwikkeling.

NIEUWE MOBILITEIT

De opkomst van autonoom en slim vervoer, elektrificatie en duurzamer transport, gaan met een automotive cluster op ons grondgebied niet ongemerkt aan ons voorbij. Naar de toekomst toe zijn bovendien nieuwe doorbraken als zelfrijdende auto's en personendrones denkbaar. Ook verwachten we een en ander van het concept mobiliteit als dienstverlening, hetgeen leidt tot flexibel gebruik van transport, betere ontsluiting, meer toegankelijkheid van mobiliteit voor allen.

KLIMAATVERANDERING ZET DOOR

Droogtes, overstromingen, stijgende zeespiegels, tropische stormen, stijgende en dalende temperaturen, extreme weersomstandigheden met hogere frequentie, afnemende biodiversiteit, migrerende ziekten, klimaatvluchtelingen… De lijst met gevolgen van de wereldwijde klimaatverandering is lang. Ook in Sittard-Geleen krijgt men te maken met (sommige van) deze gevolgen, met name hittestress en wateroverlast op gezette tijden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in onze visie voor 2030 de aanpak van deze uitdaging een plek heeft gekregen,

TOENEMENDE URGENTIE ENERGIETRANSITIE

In het verlengde van het klimaatvraagstuk staan we ook voor de uitdaging om werk te maken van de energietransitie. Het doel van het Klimaatakkoord van 2015 is een vermindering van broeikasgassen met 49% in 2030 en met 95-100% in 2050. 2030 komt snel dichter bij en om de gestelde doelen te behalen moeten er de komende jaren grote stappen gezet worden binnen de energietransitie. Dit heeft zowel betrekking op het overstappen op duurzame energiebronnen, als op het vergroten van het duurzaamheidsbewustzijn en het aanpassen van ons gedrag, ook in Sittard-Geleen.

NATUURINCLUSIEVE STEDENBOUW

Steeds meer Europese steden zetten in op natuurinclusiviteit vanuit de overtuiging dat groen in de bebouwde omgeving bijdraagt aan ons welzijn, onze leefomgeving beter bestand maakt tegen klimaatgrillen zoals hittegolven en zware regenval. Daarnaast zorgen bepaalde ruimtelijke ingrepen ervoor dat verschillende diersoorten zich binnen de bebouwde omgeving kunnen vestigen en dat biodiversiteit behouden blijft. Door de samenloop van klimaatverandering en verstedelijking wordt natuurinclusieve stedenbouw in de toekomst steeds belangrijker. Dit zien wij als een kans voor Sittard-Geleen: de vergroening van onze bebouwde omgeving leidt tot waardecreatie op vlak van natuur, economie en welzijn van mensen.

TOENAME VAN PARTICIPATIE
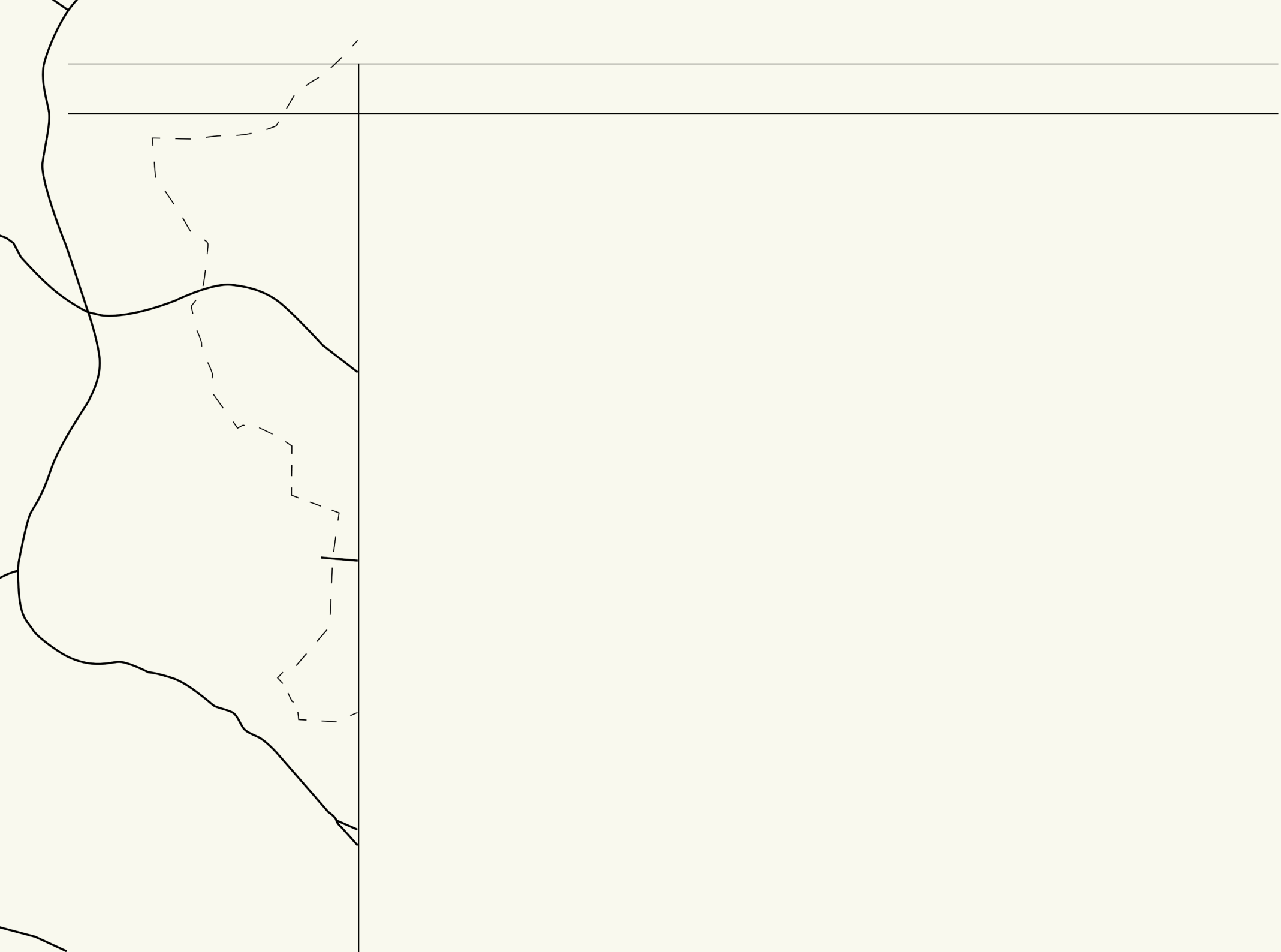
Steden en dorpen zoeken in toenemende mate naar nieuwe instrumenten, vrijplaatsen en samenwerkingsverbanden en nieuwe vormen van co-creatie om inwoners te betrekken bij (o.a.) de ontwikkeling van hun eigen leefomgeving. Bekende instrumenten zijn bijvoorbeeld de ‘stadslabs’ en wijkgerichte aanpakken: burgers, ambtenaren, ondernemers, creatievelingen, mensen uit maatschappelijke instellingen en het onderwijs, slaan de handen ineen om oplossingen te zoeken op gedeelde uitdagingen. Deze trend loopt als rode draad door onze visie: we moeten het samen doen in Sittard-Geleen.